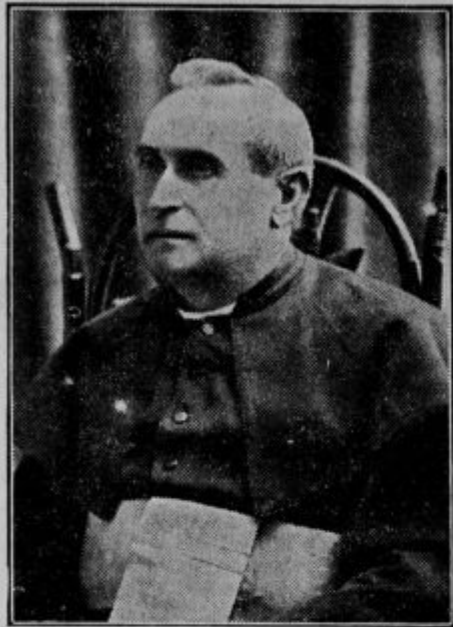

Nadžupnik Fr. S. Korošec
70 letnik

Jubilej odličnega duhovnika 1861—1931 — 27. jan.
Sv. Križ pri Rog. Slatini, 27. jan.
Pri Sv. Križu pri Rogški Slatini, v eni izmed najlepših in najprestornejših cerkva, kar so jih novejši čas postavili v lavantinski škofiji, se je danes, 27. januarja, opravila tiha zahvalna molitev in daritev za vse, kar je Bog v tej cerkvi in župniji storil po sedanjem nadžupniku Frančišku Sal. Korošcu.
Sedemdesetletnica njegovega rojstva (27. januarja 1861 pri Sv. Marku niže Ptuja), ki jo je hvaležnovdano praznoval, nam bodi samo zaželjena prilika in povod, da se spomnimo velikega blagoslova božjega, ki ga je bilo deležno njegovo duhovno-pastirsko delo, zlasti v nadžupniji Sv. Križa.
Pred svojim prihodom v križevsko nadžupnijo je bil devet let kaplan na treh kaplanskih mestih:

pri Sv. Rupertu, pri Sv. Vidu in v Cirkovcch, odkoder je bil l. 1894 poklican za učnega prefekta v dijaško semenišče v Mariboru. Obenem mu je bilo poverjeno uredništvo »Slovenskega Gospodarja«, ki ga je v štirih letih dvignil do slovesa izbornega lista s krščansko socialno smerjo. Dijaškemu semenišču pa je ostal do danes velik prijatelj in izreden dobrotnik.
Dne 1. maja 1898 ga je slovesno vpeljal kot križevskega nadžupnika takratni stolni kanonik dr. Ivan Mlakar. To mesto zavzema sedaj Fr. S. Korošec, 39. v številu tamošnjih župnih upraviteljev, deseti z naslovom nadžupnika, drugi z naslovom konzistorijalca in edini, ki je dosegel in presegel tridesetletnico nadžupnijske pastirske službe.
Kdor je videl novo župno cerkev Sv. Križa pred prihodom Frančiška Korošca in kdor jo gleda danes, bo vedel presoditi, kaj velikega in lepega je storila ljubezen za lepoto hiše božje na tem svetem kraju. Novi oltarji, med katerimi gre prvenstvo umotvoru glavnemu oltarju; nove orgle, najboljše Jos. Brandlovo delo; novi kipi, med katerimi se odlikujeta kipa Sreča Jezusovega in Marijinega; umetno slikana okna, katerih eno kaže med darovalci tudi ime škofa Jurija Strossmayerja; novi zvonovi, ki so ob njegovem župnikovanju že dvakrat novi. Vsa ta prelepa notranjščina cerkve je ovenčala s krono to veliko stavbo, kateri je Slomšek pol leta pred svojo smrtjo postavil temelj.
Ni manj srečnih rok ni imel nadžupnik Korošec na socialnem polju. Dediška družba s številnimi članicami, Marijina družba z vrhmi družbenicami; Družba vednega čedenja z apostolstvom mož; Mladiška Marijina družba; Brašno društvo, ki se prenavlja; Društveni dom z mežnarjo; vse te naprave imenujejo Korošca ustanovitelji. Velikanski shod deklet rogaške dekanije v letu 1908; veličastna tridnevna euharistična kongresa na Dunaju leta 1912; slovesen spomin Slomškove petdesetletnice smrti v istem letu; proslava Konstantinovega jubileja 1913; vsakoletne duhovne vaje za Marijino družbo posebe in posebe za tretji red; misijonski in drugi duhovni dnevi in shodi kažejo Korošca za svojega buditelja in pospevalca. Pridi na prvo nedeljo v mesecu k prvi svetli maši k Sv. Križu in boš videl, kako dolge vrste mož in mladeničev se zgrnejo ob obhajalni mizi; pridi, da boš slišal ognjevit besedo propovednika in ne boš verjel, da je to — sedemdesetletnik. To je duhovno očetovstvo, ki hrani svoje z nebeškim kruhom. In ubogi v nadžupniji vidijo v njem tudi svojega krušnega očeta.
Ako pomislimo, da se pettisočera nadžupnija Sv. Križa v treh poletnih mesecih z ozirom na zdravilišče na Slatini vsako leto začasno pomnoži za kakih tritisoč prebivalcev, ako pomislimo na raznovrstnost in posebnost številnih gostov, duhovnih in drugih, ne smemo prezreti, kakšno mero gostoljubnosti in vpljivosti in vslužljivosti mora imeti mož, ki zavzema mesto nadžupnika v Rogški Slatini.
V dokaz, da dijaško Frančiška Korošca vse tri in druge čednosti v obilni meri, ga je škof Strossmayer imenoval l. 1902 za svojega konzistorialnega svetovaleca. L. 1925 je postal konzistorialec lavantinske škofije. Prav res; z isto neprisljano spoštljivostjo, s katero pozdravlja svojega škofa dr. Andreja Karlina ali zagrebškega nadškofa dr. Antona Bauerja, z isto ljubeznivo vdanostjo sprejema nadžupnik Korošec vse duhovne sobrate, svoje in slatinske goste. Umetno je, da je harmonija med nadžupniškim in med zdraviliško upravo kar najzadovoljivejša. Tako je vsak čes bilo, tako naj v blagor župniji in zdravilišču ostane!
Štirje njegovi neposredni predniki so bili zlatomašniki na svojem nadžupnijskem mestu. Ali ne bo ta okolnost še toliko bolj poiskrenila naših želja, kolikor večje je naše pričakovanje, da čez štiri leta doseže in se preseže tudi nadžupnik Fr. S. Korošec izredno duhovsko čast in ime zlatomašnika, katero izredno mašniško čast in milost je lani v slovenski duhovščini prejel edini lavantinski vladika dr. Andrej Karlin.
Marija na Ptuski gori in nje posebni častilec A. M. Slomšek naj Frančišku Korošcu, psebnebu častilo obseh in našem jubilaru podeli psalmistov blagoslov: Longitudine dierum replebo eum et ostendam illi salutare meum.

Volkov napadli šolo

Spit, 27. jan.
V vasi Cetina so se te dni pojavili volkovi, ki so naprej vdrli na dvorišče šole, ki stoji na samotni. Učitelji se sklicali kmete. Vsi skupaj so prišli na volkove streljati iz pušk. Volkovi so se ustrašili in preplavali reko Cetino in se zgrubili v gorah. Volkovi se pojavljajo navadno ponoči in tulijo okoli gospodarskih poslopj. Kmetje so vedno na straži. Mislijo, da so prišli volkovi iz Bosne, od koder jih je pregnal mraz in glad v toplejše kraje.

Tri srečne sestre — dedinje

stotisočev ali milijonov?

Marija Gorše

Višnja gora, 27. januarja 1931.

V vasi Gorenje Brezovo, občina Leskovec, toda še pod višnjegorskim zvonom, je hiša, kjer se pravi po domače »pri Pancarju«, pišejo pa se Kozlevčar. Je preprosta kmečka domačija, ki ni mogla preživeti vseh otrok. Zato se je pred mnogo leti Pancarjev Janez izselil v Ameriko, da bi mu Amerika dala tega, česar mu domačija ni mogla. Med tem so minevala leta, domači so mu vsi pomrli, ostale so mu le tri sestre Micka, Katra in Jera. Dve od teh sta se poročili, Marija, se danes piše Gorše in je pramožena v vas Dragovšek na litijski strani. Jera je vzela pred leti malega posestnika Miho Brčana (znanega pod imenom Matičev Miha), v Spodnji Dragi (občina Draga) pri Višnji Gori. Katarina pa je ostala sama na svojem domu na Gorenjem Brezovem. Janez Kozlevčar pa je v Ameriki imel srečo in postal premožen. S sestro Marijo Gorše si je večkrat dopisoval. Imel je tam lepo premoženje in dobro mu je šlo.

Prišla pa je iz Amerike vest, da je Janez ali kakor se je v Ameriki nazival John, umrl. Sestri Mariji Gorše je bila izročena njegova zavarovalnina v znesku 40.000 Din. Toda pričakovati je bilo, da ne bo ostalo pri teh 40.000 Din, ker kakor rečeno, John je bil premožen mož. In res! Zupanstvo občine Draga je od okrajnega načelnstva v Litiji dobilo naslednji dopis ameriškega konzulata v Zagrebu z dne 20. jan. t. l.:

Jera Brčan

Pismo od ameriškega konzulata

»Konzulatu je čast naprositi naslov, da sporoči, kdo so zakoniti dediči Johna Kozlevčarja, ki je umrl v Zedinjenih državah ameriških, zapustivši znatno premoženje v korist svojih zakonitih dedičev. Po dobljenih informacijah bi njegovi zakoniti dediči imele biti njegove sestre Marija Gorše, iz vasi Dragovšek, Katarina Kozlevčar iz vasi Gorenje Brezovo, pošta Višnja Gora in Jera Brčan iz Spodnje Drage, št. 16., pošta Stična. Če je kateri od zakonitih dedičev omenjenega Johna Kozlevčarja umrl, prosimo predložite konzulatu mrtvaški list tega rajnika, katerega overovite.

Obenem omenjamo, da je v smislu dopisa iz Zedinjenih držav naslov gori označenih oseb naslednji: Marija Gorše, vas Dragovšek, pošta Litija, Katarina Kozlevčar, vas Gornje Brezovo, pošta Višnja Gora, Jera Brčan, Spodnja Draga, št. 16 pošta Stična. Konzulat je mnenja, da so to ravno tisti kraji, kakor smo jih navedli v začetku pisma.

Podpis: Paul Bowerman, ameriški konzul.

Ta dopis je seveda spravil pokonci vse tri sestre in kajpada vse hribe. Dve sestri namreč, ki živita na višnjegorski strani, nista pravzaprav imeli pravega pojma o razmerah, ki so se jima

Katarina Kozlevčar

blizale. Boljše je bila informirana sestra Marija z litijske strani. Gospod zupan Erjavce je na podlagi tega pisma obvestil sestri Jero in Katarino ter vse potrebno ukrenil, da se stvar pravilno uredi. Te dni so vse tri sestre prišle k županu, gospodu Jožetu Erjavcu, ki jih je fotografiral, overovil njihovo istovetnost, nakar so bile namenjene odpotovati v Zagreb.

Kolika je dediščina?

Kako velika je dediščina, ki jih čaka, ni mogoče reči. Kakor se govori, je denar naložen pri Šakserjevi banki v New Yorku in da je na obvestilnem pismu banke pisana številka 400.000. Ali gre za 400.000 Din, ali za 400.000 dolarjev, doslej ni znano. Sestra Marija Gorše pa je na županstvu izjavila, da zagotovo ve, da je brat imel premoženja za 400.000 ameriških dolarjev. Če bi dediščina znašala tudi samo 400.000 Din, bi to razmeroma siromašnim sestram in njihovim družinam bila nepopisna sreča, kajti vsaka bi v tem slučaju dobila čez 130.000 Din, kar je za preproste kmečke razmere dandanes vsega uvaževanja vreden denar. Če pa dediščina znaša 400.000 dolarjev, bi to v našem denarju pomenilo 22 milj. Din, s čemur bi sestre Micka, Jera in Katra postale najbogatejše ženske na Slovenskem. Potem bi zanje nastalo drugo težko in skrbipolno vprašanje, kako ta denar pravilno porabiti, da bo prinesel njim trem in njihovim družinam srečo in božji blagoslov.

Redukcija delavstva v Goričanah

80 delavcev odpuščenih

Ljubljana, 27. jan.

V tovarni v Goričanah je odpovedalo vodstvo na podlagi 14 dnevnega roka službo 80 delavcem in delavkam. Veliko jih je med njimi, ki so osi- veli v papirniški službi.

Vodstvo ni navedlo vzroka, zakaj je prišla tako nemadoma redukcija. Sklicuje se je na ukaz generalnega ravnateljskega. Nekateri pa vedo povedati, da bo ta redukcija obveljala za vedno, ker bo vodstvo ustavilo stroj za ovojni papir, pri ka-

terem so zaposleni skoraj vsi reducirani delavci.

Vsekakor je to hudo udarec za delavstvo, predvsem na tisto, ki so navezani le na svoj zaslužek. Udarec je pa občuten tudi zaradi tega, ker je nepričakovan. V papirnicah sploh ni bilo govora o kakikriži. Nasprotno. V vseh obratih so delali s polno paro in je bilo delavstvo zaposleno tudi čez ure. Prepričani smo, da ukrep vodstva ni trajnega značaja in da bodo odpuščeni kmalu vpo- klicani. Zavedati se moramo vsi, da mora v se- danjih težkih časih vsak nekaj žrtvovati.

Velik zbor v Ljubljani?

Zagreb, 27. jan.

Današnja »Hrvatska Straža« primaša pod na- slovom »Velika seljaška skupština u Ljubljani« naslednjo vest, datirano iz Ljubljane, toda očividno po informacijah iz Belgrada:

»Na velikonočni ponedeljek se bo v Ljubljani vršil velik kmečki zbor, ki ga bo priredila bivša kmetijska stranka.

Na zboru bo govoril bivši minister g. Pucelj, bivši narodni poslanec bivše SLS g. Franjo Zebot in g. Petovar (član bivše Sam. Dem. Stranke — op. ur.) Na skupščino bo prišel tudi g. Karlo Kovačević (bivši predsednik Radičevega kluba — op. ur.).«

Ker nam ni znano, odkod ima Hrv. Straža te informacije, približujemo gornjo vest brez ko- mentarja po dolžnosti kronistov. (Op. ur.)

Šola za zaščitne sestre

Ljubljana, 7. jan.

Le malokdo ve, da je v Dečjem domu kra- ljice Marije za zaščitno mater in deca tudi šola za zaščitne sestre. In vendar se uči tam okrog 70 pridnih deklet za ta nadvse važen poklic za- ščitne sestre. Te sestre so važno pomožno oso- boje v socialni in zdravstveni službi in se izobra- zujejo v dveh smereh: v kurativni in preven- tivni medicini. Znanje, ki si ga učence pridobijo v treh letih intenzivnega teoretičnega in prak- tičnega študija, vporabijo kot zaščitne sestre v bolnišnicah, socialno-medicinskih ustanovah, pri prosveti in zaščiti ljudstva.

To svojo nalogo lahko izvršujejo kot potu- joče učiteljice v higijskih tečajih na deželi. Nadalje so kot sestre posetnice na domovih, v zdraviliščih za jetične, v dečkih domovih, di- spanzerjih za matere itd., hkrati učijo s prak- tičnimi zgledi kako je treba izvrševati zdrav- niška navodila. Mnogokrat so kot pomožne mo- či na šolskih poliklinikah in pri asanaciji na deželi. Da se pa za ta najrazličnejše panoge usposobijo, je potreben študij treh iz vseh omenjenih panog. Po dovršenem študiju dose- žejo kvalifikacijo za namestitev kot državne uradnice II. kat. in dobe takoj ob nastopu službe mesečno plačo 1500 Din, prosto hrano in stanovanje.

Da pa zahtevajo tako važna mesta tudi veliko mero inteligence in znanja, dokazuje že dejstvo, da se nobena učenka ob vstopu v šolo definitivno ne sprejme. Vsaka mora prestati najprej poskusno dobo treh mesecev, v katerih mora predelati potrebni del tvarine, iz katerega jo izpraša ob zaključku na pripravljalnem iz- pitu komisija, ki iz njenih odgovorov odloči, če je učenka sposobna za sprejem v šolo. Hkra- ti se uče gospodinjsva in praktičnega dela v kuhinji. Izpit delajo učence iz petih glavnih predmetov, katere poučujejo predstojniki in asistenti zavodov bolnišnice in njenih oddel- kov, kolikor spadata v zdravstveno stroko. Druge panoge, kot fiziko, kemijo itd., pa po- učujejo profesorji srednjih šol. Da se učen-

kam študij čim bolj olajša, skrbi že zavod sam, ki pazi na gojenke z vso skrbnostjo po svojih predstojnikih. Tu žive skoro prav tako, kakor v internatu. Njih življenje poteka skoro s sa- mostansko rednostjo in zato je mogoče da pri pripravljalnih izpitih dosežejo tako lepe uspehe.

Tako je bilo lansko leto 1. septembra spre- jetih v pripravljalni trimesečni tečaj 32 novih učenk, od katerih sta le dve nonavljali prvi letnik. Na izpitih, ki so se vršili vse pretekli teden in zaključili včeraj, je napravilo izpit z nezadovoljivim uspehom le 6 učenk, dočim so bile vse druge sprejete definitivno v šolo. Da je uspeh tako lep, gre zasluga v glavnem rav- natelju šole in primariju Dečjega doma dr. B. Dragašu, ki z vso skrbnostjo in vestnostjo bdi nad napredkom učenk. Med učenkami je zna- no, da njegovemu očesu ne uide niti najmanjša nerodnost ali nerednost in da ne gre drugače, kakor da se napravi vedno vse tako, kakor je treba.

Seveda je ta študij združen tudi s stroški. Tako stane pripravljalna doba okrog 2000 Din. Po pripravljalnem izpitu pa dobi učenka z ozi- rom na gmožno stanje, šolske uspehe in vedenje, lahko stipendijo, ki ji omogoča brezplačen študij, ali pa vsaj študij pri le polovičnih stroških.

Ker omogoča ta študij še razmeroma mla- demu dekletu važen in odgovoren položaj z lepo plačo, je jasno, da se za ta poklic kaže vedno večje zanimanje, tako, da je v šolo naval precej velik. Saj je potrebnih še mnogo zaščitnih sester in ako bi bile izučene, bi jih skoraj takoj lahko namestili okrog 200. Med učenkami so dekleta iz vseh slojev. Celotake, ki imajo že gimnazijsko maturo ali po par se- mestrov filozofije, nekaj učiteljic itd. Prepri- čani smo, da bodo iz te šole še nadalje prihajale med narod moči, ki bodo z znanjem, ki so si ga pridobile v šoli, storile mnogo za narodno zdravje in higijeno, s čemer bodo vršile pre- lepo socialno nalogo.

Ogenj na Rakeku

Rakek, 26. jan.

V soboto zvečer kmalu po 11 je nenadoma zatulila tovarniška sirena trdke Zagor. Ugibanje je prekinil gasilski rog.

Ogenj je izbruhnil na podstrešju stanovanjske hiše, v kateri stanuje uradnik trdke Zagar. Ker stoji hiša tik velikega, z rezanim in suhim lesom napolnjenega skladišča, je grozila velika nevarnost, ako bi ognja v pravem času ne opazili in omejili.

Kmalu so bili skupaj ljudje iz bližnje oko- lice in začeli gasiti. Med tem je tovarniški duvaj alarmiral še gasilce, ki so bili kmalu na mestu z brigadno in tudi ogenj kmalu pogasili. Neverjetno hitro so bili na mestu tudi firbi in začeli — ne pomagati gasiti — ampak kritizirati.

Kakor vedno, jim tudi ob tej priliki niso bili naši gasilci dovolj hitro na mestu in glasno so to izražali in razlagali, kako bi moralo biti.

Gasilci pa pravijo, da je na Rakeku mnogo takih ljudi, ki znajo samo kritizirati in se gasilcev spominjajo le ob takih, za kritiko ugodnih prikah, kadar bi bilo pa treba priskočiti na pomoč, re- omo, da bi se pri njih oglašili z nabitralno polo...

Jubilej javnega delavca

Naš g. Jožef Erjavce praznuje 60 letnico.

Danes, dne 28. januarja, praznuje v krogu svoje številne družine svoj 60 letni rojstni dan g. Jožef Erjavce, župan občine Draga, ter doseda- nji čestni načelnik za sodni okraj Višnja gora!

Rojen je bil v prisojni vasi Podsmreka v bližini Višnje gore l. 1871 kakor sin srednjega posestnika. Obiskoval je ljudsko šolo v Višnji gori, kjer je še mladi, nadebudni šolarček kazal izredne talente, vendar ga starši iz strahu pred stroški niso poslali v šole. Zato je ostal na posestvu ter se lotil knjigovodske obrti in pozneje je postal eden najboljših podeželskih fotografov.

Leta 1902 se je oženil ter se začel udeleže- vati javnega življenja. Sprva je bil občinski od- bornik, pozneje 11. aprila 1911 je bil izvoljen za župana občine Draga, kateri načeluje še danes. Letos 11. aprila poteče 20 let, odkar vodi svojo občino z vso ljubeznijo in skrbnostjo.

Pozneje je postal načelnik cestnega odbora za okraj Višnja gora ter bil celih 17 let, t. j. do združitev z Litijo. V česu svojega načelovanja je zgradil 13 raznih cest, štirinajsta pa se sedaj gradi.

Dalje je bil g. Erjavce član okraj. šolskega sveta v Litiji od l. 1913 do 1926. Sedaj je načelnik »Zupanske zveze« za višnjegorski sodni okraj, ter načelnik kmetijske nabavne in prodajalne zadruge za Višnjo goro in okolico.

Leta 1920 je bil izvoljen za oblastnega po- slanca, kjer je dve leti agilno deloval, posebno kot načelnik odbora za javna dela, ter posvetil posebno skrb za odkup zagrebške elektrarne. — Lansko leto je potoval v Belgrad v poklonitveni deputaciji za sodni okraj Višnja gora, ter lastnoročno izročil Nj. Vel. kralju Aleksandru fotografijo svojih 10 sinov, od katerih jih je pet že odslužilo kadetski rok, za kar mu je Nj. Vel. kralj vidno vzradoščen — osebno čestital.

Kljub častiti starosti 60 let je g. Erjavce še čil in delaven, mladeniško živahen, veder in do- sleden. — Ob tej priliki se spomnimo njegove žene ge. Ivane, ki mu je v času njunega zakona po- vila 13 zdravih in krepkih otrok, med katerimi je bila samo ena hčerka (ki pa je pred leti kakor triletno dete tragično umrla) ter jemala nase skrb za vzgojo otrok in napredek posestva radi preza- poslenosti svojega soproga.

G. župan Erjavce je eden onih mož, ki je povsod priljubljen, ki vsem pomaga, ki je vsem na razpolago, se za vse zanima, ki pa ni nikdar hodil po strampotih. On je mož, ki je svojim načelom vsikdar ostal zvest, ki ni nikdar klonil pred nika- kimi vplivi. To je, posebno danes, lastnost, ki jo

Podmorski roparji

»Cesarske nemške pirate« imenuje sebe in svoje tovariše nemški korvetni kapitan Maks Valentiner, ki je v svetovni vojni poveljeval na podmornikih in torpediral 150 ladij raznih narodnosti. Svoje doživljaje opisuje v pravkar izišlih spominih pod naslovom: »Strah morja.«

Uničevalno delo podmornikov je bilo proti koncu vojne toliko, da je bila površina Sredozemskega morja pokrita z ladijskimi razbitinami in njihovimi tovari. Tako so plavali po vodi tudi številni sodi z vinom. Valentinerjevo moštvo se je skušalo okoristiti s plenom, toda vino je bilo vselej neužitno, ker ga je izkvarila morska voda.

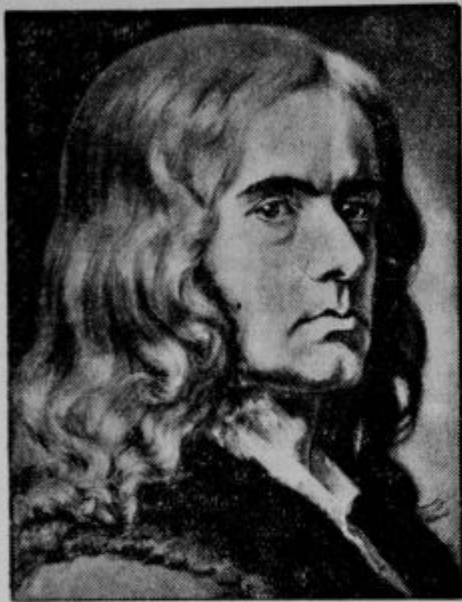
Življenje podmorskih roparjev samih pa tudi ni bilo lahko. Skoraj vsa posadka je polagoma težko obolela na živcih, en inženir je popolnoma znorel in kmalu nato umrl v

lentinerjev »U 38« je le po čudnem naključju ušel podmorski bombi, ki mu jo je namenila neka ruska torpedovka. — Strašne ure je preživel Valentiner v valonskem zalivu, kjer je zašel s svojim podmornikom v mrežo ter ga je vrhu tega izdal kalcijev klorovec, ki se je dvigal na površino, avstrijski vojni ladji »Novara«, ki ji je poveljeval admiral Horthy. Kljub temu je »U 38« ušel pogubi.

Koliko podmornikov je Nemčija izgubila v vojni, Valentiner ne pove. Lahko pa si ustvarimo sodbu iz dejstva, da so samo plavajoče mreže ob flandrijski obali uničile 84 nemških podmornikov. Nemške ladjedelnice so izgube hitro nadomeščale, saj so mogle vsak mesec zgraditi do 40 novih podmornikov.

Liberija obljubuje poboljšanje

Liberijski zastopnik v Ženevi Anton Sauteuil je pismeno obvestil generalnega tajnika Zveze narodov, da bo vpoštevala liberijska vlada vsa navodila mednarodnega raziskovalnega odbora in njim primerno izpremenila obstoječe socialne razmere. Žalibog republika nima zadosti denarja, da bi takoj za vselej ukinila sužnjost. Tudi v Liberiji se pozna mednarodna gospodarska kriza, ki je ponovno prekrizala vladne reforme, vendar se bo vlada potrudila, da polagoma ukine obstoječe grozovitosti in predvsem »loglasno« delavno dolžnost. Angleški listi, ki pozdrav-

Adalbert Chamisso, veliki nemški pesnik, čegar rojstno 150 letnico obhaja svet dne 30. t. m.

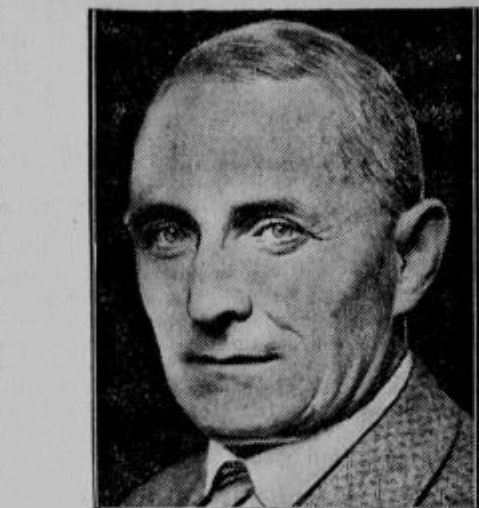
norišnici. Valentiner sam ni bil več sposoben hoditi, ko se je po 139 dneh vožnje na svojem zadnjem podmorniku izkrcal; vsak hip si je moral odpočiti in sesti. Bil je trhel kakor stotleten starec.

Ob viharjem morju je moral Valentiner s svojim vozilom mnogokrat tesno ob dno morja, da so našli vsaj malo pokoja. Ozračje na čolnu je bilo prenasršeno z izhlapevanjem petroleja, ki je služil kot kurivo. Ko so proti koncu vojne Američani iznašli silno občutljive aparate, ki so zaznamovali vsak podmorski šum in tako javili bližino vsakega podmornika, so morali na čolnih ustavit ventilatorje; vzdruške je tako postalo neznosno.

Valentiner je po vrsti poveljeval trem podmornikom in je deloval tudi v Jadranskem morju. Potopil je tu s topovi — torpedi so bili drag »špase«, saj je stal vsak okroglo 30.000 mark — celo vrsto ladij, ki so obsegale skupno 75.000 ton. Nato je bil pozvan v Sredozemsko morje, kjer obramba še ni bila tako dobro organizirana kakor v Severnem morju. Tu je ujel pismo britanskega veleposlaništva v Gibraltarju, ki je navajalo progo, katere naj se drže ladje med Gibraltarjem in Malto, da uidejo nemškim podmornikom. Valentiner se je takoj vrgel na označeno progo in strahovito gospodaril med ladjami. Na mnogih so se nahajali civilni potniki, kar Valentiner sicer obžaluje, a je mnenja, da se v vojni ni moglo izogniti takim slučajem.

Nato se je zopet vrnil v Jadran, kjer so ga pred Kotorom opazile italijanske ladje in ga torpedirale, tako da je le po srečnem slučaju ušel pogubi. O avstro-ogrski mornarici pravi, da je bila vzorna, le žal da je imela na vodilnih mestih same stare ljudi.

Obramba proti nemškim podmorskim čolnom se je vedno bolj izpopolnovala in so plačevali tudi le-ti težke žrtve. Mreže in vodljive bombe so bili strašni sovražniki; nad sto nemških podmornikov je tako požrlo morje. Izborno so delovale ruske ladje v Črnem morju, ki so bile sijajno oborožene in so streljale z nezmotljivo gotovostjo. Va-

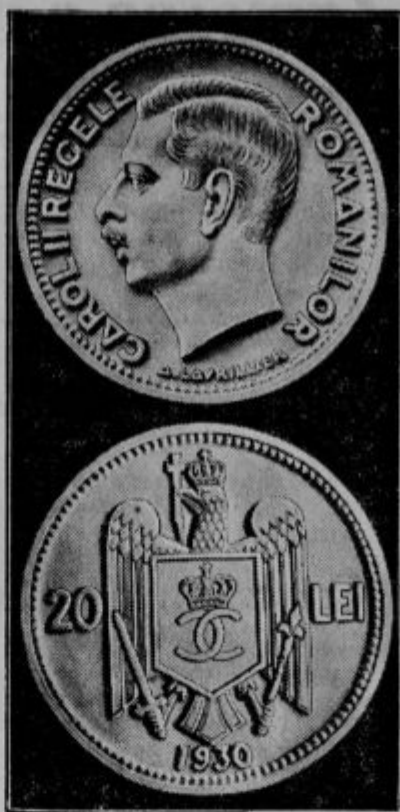

Prof. Julius Jordan, berlinski starinoslovec, ki je imenovan ravnateljem na oddelku za starine v Bagdadu.

ljajo to pismo kot uspeh Zveze narodov, pripominjajo, da je vlada največ kriva obstoječih razmer, ki spominjajo na grozote iz »Stric Tomove kočee«. Oproščeni sužnji kot trinogi svojih lastnih, poprej prostih rojakov so res neznašli pojav. Toda vlada je redno oskrbela lastnikom in najemnikom industrijskih nasadov »potrebne delovne moči«, ker je bil to predpogoj za redno plačevanje davkov. Vlada je razglasila »delavno dolžnost«. Dovolila je sicer odkup, a ta znaša n. pr. do 5 funtov šterlingov pri mladem dekletu. Kje bi jih vzela? Sorodniki in sovaščani odgnanih delavcev navadno niso niti poznali te odredbe. Vladni komisarji ali celo vojaštvo so navadno mučili in pretepali črne glavarje in svetovalce po vaseh, da bi dobili potrebno število sužnjev. Nekoč je vojaštvo celo zažgalo večje naselbino Gianoto, jo obkolilo, dokler ni pogorela, in potem odpeljala v sužnjost vse prebivalstvo. Ostali so sredi pragozda samo onemogli starci in majhni otroci, ki so morali od lakote umreti. Nekoč je bil s črnimi glavarji vred bičan, zvezan in vržen v prazen vodnjak tudi protestantovski misijonar Noah, ki je branil zamorce. Vaščani so morali zbrati veliko vsoto 100 funtov šterlingov, da bi mu rešili življenje. Zanimivo je, da so imenovala Zedinjene države za novega poslanika v Liberiji jako bogatega zamorca Charlesa Mitchella, ki je tekem 25 let predaval na charlestoneški univerzi.

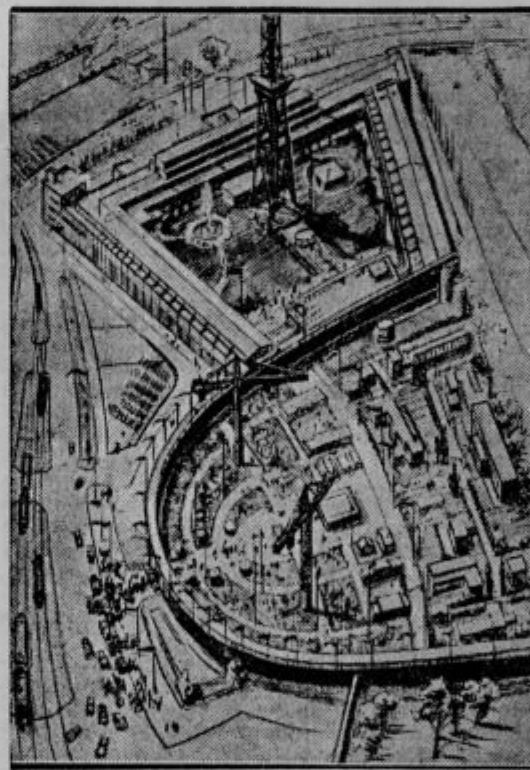
Ognjenik Stamet na Javi, ki zopet katastrofalno deluje ter je porušil na stotine hiš domačega prebivalstva.

Novi romunski noveci - podoba kralja Karola II.

Nasip proti sibirskim vetrovom

Severni japonski otoki imajo zelo mrzlo podnebje, ker velik del leta veja nad njimi ledeni sibirski vetrovi. Sedaj je eden najodličnejših japonskih inženirjev sprožil načrt, po katerem bi se ti otoki zavarovali pred sibirskimi vetrovi. Po njegovi zamisli bi se na najožjem mestu poluotoka Sahalina, do katerega južnega dela ima Japonska pravičico, zgradil mogočen nasip, ki bi branil sibirskim vetrovom prehod na Japonsko, obenem pa bi pred njimi zavaroval tudi južno Sibirijo. Te pokrajine bi imele potem samo južne vetrove in zaradi tega skoraj tropično podnebje; od severa prihajajoče vetrove pa bi umetni nasip odbil in potisnil proti notranji Sibiriji. Nasip bi seveda stal veliko denarja, a koristi bi bile za Japonsko in Rusijo nepregledne; zato naj bi stroške nosili obe državi. Japonski inženir je svoj načrt že predložil sovjetski vladi.

Nemška stavbena razstava 1931 v Berlinu, ki jo otvorijo v začetku maja. Razstava bo podala vse, kar danes v stavbarstvu je in kar so šele sanje in bo ena najvažnejših prireditev svoje vrste. Na razstavi bo sodelovalo 20 držav; odprta bo tri mesece.

Zemlja v brazdah

Koliko obdelane zemlje je na svetu? Na to vprašanje odgovarja letopis mednarodnega agrarnega urada za l. 1929.—30. Na prvem mestu sta Ogrsko in Donsko, ki orjeta 60% vse svoje površine; Nemčija, Belgija, Francija, Italija, Poljska, Romunija, Češkoslovaška itd. obdelujejo 47 do 40% svoje površine. Bolgarija, Španija, Holandska, Jugoslavija itd. obdeluje manj nego 40% svoje površine. Najmanj obdelane zemlje imajo nordijske dežele; najmanjšo kvoto izkazuje Norveška — 2,5%. Velika Britanija in severna Irsko imata 56,6 odnosno 52,8% pašnikov, Švica 40,2, Avstrija 27,7, Norveška ima 96,8 % gozdov in nerodovitnega sveta. V Ameriki jo še zelo malo obdelane zemlje. Na prvem mestu so Združene države z 18,4%. Nasprotno se pa azijska kvota bliža evropskim številkam. Gorata Japonska obdeluje vsekakor samo 17. del svojega ozemlja. Zato pa izkazuje razne indijske pokrajine visoke številke obdelane zemlje. — Zelo malo obdelane zemlje imata Afrika in Avstralija. Le v Tunisu je obdelane 23,4% površine. — Katerih sadežev se prideluje največ na svetu? Prvo mesto zavzema skromni krompir: 2059 milijonov kvintalov. Potem sledita krompir s 1128 milijonov kvintalov in pšenica s 1119 milijoni stoti. Čaja so pridelali 435,7 milijona kilogramov in 466 milijonov kilogramov svilenih mešičkov. — Poprečni pridelek žita je znašal na vsem svetu 10,1 kvintala na hektar (v letih 1909. do 1914. je znašal 9,4 met. stote na hektar).

Kulturni obzornik

Pismo iz Belgrada

Leto 1930 je za nami. Retrospektivni pregledi, primerjanja, obračuni, zaključki vseh vrst in včasih sklepanja v bodočnost so v navadi ob podobnih prilikah. Jaz sem se odločil, da danes v nekaj desetvrstičnem članku razvijem par misli in ugotovim nekaj opažanj, ki se mi vsiljujejo ob pogledu na srbohrvaško književno produkcijo v preteklem letu. Med njimi bo tudi nekaj splošnih pripomb.

Morda je najvidnejši pojav, ki ga človek opazi ob pogledu na lanskolansko srbohrvaško književno produkcijo, baš konsolidacija v krogih književnikov, pomirljivost in umerjenost med posameznimi frakcijami in skoraj nerazumljiva toleranost, ki sledi iz obeh. Leto 1930 je vogelni kamen nove srbohrvaške književnosti in istočasno mejnik med staro in novo šolo. Dočim so bila nekatera prejšnja leta polna polemik, viharov in dolgih razburjanj, ostrih napadov in še drznejših branitev med starimi in mladimi, moram podčrtati dejstvo, da so na koncu tretjega desetletja našega stoletja stari docela umolknil in se celo branijo ne več, mladi pa so se pripravili za smel pohod v četrto desetletje, ki bo izrazil njihovo. Zadnje barikade so padle. Brata Popovića sta umolknila. Marko Car je v poslednjih dilih in mu umetno pomlajevanje (kritika) ne bo nič pomagalo. Književna generacija, ki je nastopila pred svetovnim pokoljem in bila tudi priznana pred njim, umira in njen sloves je iz dneva v dan medlejši. Nastopila so nova imena z novimi zvoki, ki so si že močno ugledala pot in napravila dostop do občinstva. To so: Miloš Crnjanski, Miroslav Krleža, Todor Manojlović, Veljko Petrović, Rade Drasković, Novak Simić, Hamza Humo, Avgust Cesarec, Borivoj Jevtić itd. Cela vrsta jih je, ki so na pohodu, ki osvajajo. Ob tej priliki omenjam, da je n. pr. Srpska književna zadruga, ki je bila pred nekaj leti popolnoma v rokah starih, v zadnjem letu v ostrem loku obrnila krmilo in Miloša Crnjanskega kot predstavnika mladih odlikovala z najvišjim moralnim srbskim književnim odlikovanjem (materijalno je vsota namreč skrajno nizka). Vse starejše književne ustanove vidno popuščajo napram mlajšim in jih sprejemajo v krog svojih sodelavcev in idejnih nosilcev.

Drugi važen pojav preteklega leta je zlitje srbske in hrvaške književnosti, medsebojna prepletanje, stalna književna gostovanja (potom revij in časopisov namreč) in prosperiranje enega književnega imena, ene osebnosti na obeh straneh. Hvalevredno je dejstvo, da so posamezni književniki na eni strani in najuglednejši založniki na drugi strani uvideli potrebo, da nastopijo izven svoje ožje domovine. To s knjigami in v revijah. Tako skoraj vse belgajske revije brez izjeme prinašajo dela hrvaških pisateljev in pesnikov, in obratno. (Nekateri književni mesečniki se celo prizadevajo za čim ožje stike s slovensko književnostjo.) Knjige v cirilici propevajo med ljudmi, ki je do nedavna niso niti poznali in nekaj književnih podjetij v Srbiji, v prvi vrsti v Belgradu, izdaja izključno v latinici tiskane knjige (n. pr. Nolit). Važen korak na tem polju je tudi prihod Miroslava Krleže v Belgrad. Ko sem pred par dnevi slučajno obiskal g. Gezo Hohna, sem našel pri njem na g. Krležo in »Glasnikovca« urednika g. Bogdanovića. Šlo je za izdajo najnovejših del Miroslava Krleže v Belgradu in v cirilici. Pripomniti moram, da je bil Krleža doslej med Srbi in cirilskimi čitatelji zelo slabo znan. Zda bi g. Kohn, ki je danes naš najvplivnejši založnik in ki je v zadnjih letih izredno mnogo dosegel za ublažitev med Zagrebom in Belgradom in za medsebojni kontakt, izdal knjigo Krleževih pesmi, ki so nastale zadnje jesen in nov roman s socialnim ozadjem.

Kot tretjo karakteristično potezo v književni produkciji zadnjega leta bi omenil gostobesednost. Ne gostobesednost v onem vsakdanjem pomenu, ampak v čisto literarnem. Srbi in Hrvatji so namreč po prebivalstvu in zato tudi po književnih odjemalcih daleč številnejši od nas Slovencev. Prav radi tega pa se je pri njih razvila čudna metoda: da namreč založniki tiskajo vse mogoče manuskripte in da v literarni areni nastopajo ljudje, ki tam nimajo nobenega posla in ki so več ko laiki v njej. V tem pogledu se na mnogih mestih in v mnogih konkretnih slučajih striktno strinjam z izvajanjem g. Tina Ujevića, ki je pred nekaj dnevi objavil drobno, a zelo ostro in polemično brošuro z naslovom: Nedelja maloletnih (Sarajevo), v kateri prihaja do tragičnih življenjskih ugotovitev in na prvem mestu obsoja početja in arizem današnje srbohrvaške mladine, njeno nesamostojnost, sovražstvo do dela, lenoba in njeno vsiljivo in importirano stoprocentno modernost. V minulemu letu je namreč izšel kup pesniških zbirk z nekaj deset strani, ki naznajujo izgledajo ko šolski zvezki ljudskošolskih otrok, a znotraj v književnem pogledu niso nič boljše.

Med mnogoštevilno izvirno produkcijo bi kot vrednejše omenil naslednje knjige:

V pesmi Drainčev »Bankete«, ki je po nekaj mesecih doživel drugo izdajo, in »Moderno češko liriko« (izdal S. B. Cvijanović), ki jo je priredil Jovan Kršić. Zagreb in sploh ves zapadni del je bil pesniško mrtev in ni produciral niti ene pomembnejše pesniške zbirke.

Proza je daleč močnejše zastopana in tudi vitalnejša ter ima v našem času mnogo več izgledov za uspeh ko pesem. Od pomembnejših proznih del bi navedel Bartulovićev roman »Na prelomu«, Tomašičev roman »Salon milostive Klec«, »Karadjordža« Stojana Živadinovića, celo vrsto potpisnih knjig, katerih je bilo zadnje leto zelo bogato (Miloš Crnjanski »Ljubav u Toskani« in pravkar »Knjiga o Nemačkoj«, Rasto Petrović »Afrika«, Grigorije Božović, ki je izdal nekaj knjig južnosrbskega folklorja itd.).

V dramski produkciji bi omenil Manojlovićevega »Centrifugalnega igrača«, Nušićev »Predgovor« in Nikolajevićev »Preko mrtvih«.

Od kritično-znanstvenih del imajo sledeča večjo vrednost: »Vlada Aleksandra Obrenovića«, 2 knjigi (Slobodan Jovanović), »Stari i mladi« (Milan V. Bogdanović), »Stvaranje zajedničke države Srba, Hrvata i Slovenaca«, v Srpski knj. zadruzi, tri knjige (Jovan M. Jovanović), »Križa parlamentarizma« (dr. Uroš Krulj), »Istorija Jugoslavije«, ki je v tisku (Vladimir Corović), »Filozofski fragmenti«, druga knjiga (dr. Ksenija Atanasijević), »Sveslavenski zbornik« (izdala Zajednica slavenskih društava v Zagrebu) itd.

Prevodništvo je precej cvetelo. Zastopana so sledeča zvočnejša imena: Cankar, Finžgar, Dante, Papini, Babel, Mann Th., Katajev, Reymont, Keller G., S. Lewis, Maupassant, Glatkov, London, Undset in še Nemca Werfel in Kellermann.

Najaktivnejša založništva bi bila: Narodna prosveta, G. Kohn, Narodna knjižnica, Kugli, Nolit, Srpska književna zadruga, Socijalna misao, S. B. Cvijanović, Humoristična biblioteka, Biblioteka savremenih pisaca, Narodno delo, Svetlost, Binoza, Matica Hrvatska itd.

Belgrad, 26. jan. 1931.

Tone Potokar.

Davek na nakladanje in razkladanje

Poročali smo že o tem, da bo naša banovina uvedla več novih davščin, katere bi se predvsem porabile za naše ceste.

»Trgovski list« z dne 27. t. m. pa prinaša glede davščin na razkladanje in nakladanje prav zanimive podatke. Ugotavlja, da je donos tega davka proračunan na 14.5 milij. Din. Sklepiti je, da bo ta davščina znašala po vag. 25 Din ali za tono 2.50 Din. V gospodarskih krogih se pojavlja očitno nezadovoljstvo proti tej davščini.

Nadalje opozarja list, da je podobno davščino hotela objaviti tudi oblastna skupščina ljubljanske oblasti in finančno ministrstvo je takrat (leta 1927., meseca junija) odredilo, »da se davek po partiji — vagonski davek — v znesku 1 milij. Din prečrta, ker taka vrsta takse ne ustreza inte-

resom narodnega gospodarstva in trgovine ter ustvarja v državi carinske meje in oblasti protekcionizem. »Trgovski list« zaključuje svoja izvajanja o tem davku sledeče: Gibanje proti namerani davščini je tako močno, nerazpoloženo je v takem stadiju, da je naša dolžnost, da se pečamo tudi s tem aktualnim vprašanjem. Gospodarski položaj v naši banovini se je v zadnjih treh letih izdalno poslabšal. Če vagonski davek že pred tremi leti po avtoritativnem mnenju ministrstva za finance ni ustrežal interesom narodnega gospodarstva in trgovine, so tem manj dani pogoji za odobritev tega davka v sedanji še kritičnejši dobi, ko državna finančna politika v pravem razumevanju težkega gospodarskega položaja sama stremi za tem, da čim bolj olajša javne dajatve.

Autobusna podjetja se organizirajo

Občni zbor Zadrage autobusnih podjetnikov ljubljanske oblasti v Ljubljani.

Ljubljana, 27. jan. 1931.

Danes se je vršil občni zbor navedene zadruge, kateremu so prisostvovali delegati združenj iz Zagreba in iz Novega Sada s polnomočjem vseh drugih autobusnih organizacij cele države za ustanovitve skupne zveze za vso državo.

Ugotovljeno je bilo, da so postale življenjske razmere za autobusna podjetja nevarne in da mora slediti novim bremenom, ki so predvidena tako z autobusnim zakonom, kakor tudi predvidenimi pravilnikom in še zvržen z novimi banknimi dajatvami, neizbežno popolna propast vseh autobusnih podjetij v celji državi. V svrhu delne odprave se je ustanovila nabavljalna zadruga za nabavo bencina, gumij, olja in drugih najpotrebnejših stvari za autobusna podjetja. Dalje se je ugotovilo, da zadruga na svoje vloge ne dobi nikakih rešitev in da je v tem oziru od vseh strani zastoj.

Sklenila se je ustanovitev skupne zveze, ki ima svoj prvi sestanek 8. februarja v Zagrebu. G. ministru trgovine in industrije pa je bila odposlana sledeča brzojavka:

»Zadruga autobusnih podjetnikov Vas pozdravlja na svojem rednem združenem zboru, kateremu prisostvujejo predstavniki vseh autobusnih podjetij radi ustanovitve skupne zveze cele kraljevine in Vas prosijo, da ne dopustite propasti vsega avtomobilskega prometa, kateri sledi neizogibno, ako se ne bodo uvaževale zahteve naših organizacij. — Načelnik.«

Mestna hranilnica v Kočevju

Kriza Mestne hranilnice v Kočevju je prestana. Dne 3. februarja 1931 prične zopet normalno in redno poslovanje. Od tega dne dalje se uvaža zopet dnevno uradovanje, tako da se more vsako hranilnično posluževati na običajen način. Vloge se morejo dvigati, izplačevati se more denar na menice in hipoteke. Kratko: hranilnica deluje normalno kakor nekdanj. Težki položaj, v katerem se je nahajala Mestna hranilnica in ki so ga nekateri z nepotrebnim zavlačevanjem še oteževali, je s pomočjo mesta Kočevja premagan. Dejstvo, da se je posrežilo hranilnici iz te krize dovesti do normalnega poslovanja, izpričuje, da Mestna hranilnica, ki ima po hranilniškem regulativu iz leta 1844 vse mogoče varnosti in korist vlagateljev, ne more propasti. — Tako Mestna hranilnica odpira ljudstvu zopet svoje prostore.

*

Lesna tiska v Avstriji. Lesna kriza v Avstriji postaja od dne do dne neznosnejša. Zato je centrala zvez gozdnih in zemljiških posestnikov sklicala za 28. t. m. veliko anketo pod naslovom: »Gozd v tiskisti (Wald in Not-)«. Anketa zbora v veliki dvorani vojaškega kazina, Dunaj, I., Schwarzenbergplatz 1. Na dnevnem redu so referati: 1. Pomen gozda za obče gospodarstvo. 2. Stiska gozdnih kmetovalcev. 3. Stanje gozdnih veleposesi. 4. Gozd kot davčni objekt. 5. Socialne in druge dajatve gozdnega gospodarstva. 6. Praktični nasveti za rentabilnost gozdnih posesti. — Kaj pa pri nas? Mar v našem gozdarstvu in v naši lesni trgovini tiska še ni zadosti velika, da se ne zganemo? — Društvo gozdnih posestnikov v Ljubljani.

Trgovinska pogajanja s Češkoslovaško. Kakor znano, so se začela v Pragi 22. t. m. pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Zveza industrijev v Ljubljani je k tem pogajanjem poslala kot eksperta za našo industrijo tajnika g. dr. Adolfa Golja, ki je že v Pragi. Zveza industrijev pripominja, da je naša trgovina s Češkoslovaško pasivna za 900 milijonov Din, zato se nikakor ne sme poslabšati. Nadeja se, da naša delegacija ne bo popustila glede carinske zaštite naših glavnih predmetov. Zato ni izključeno, da ostanejo pogajanja brezuspešna. V tem slučaju naj bi zaenkrat ostalo pri dosednji tarifni pogodbi, ker bi ne smelo priti do brezpodobenega stanja.

Tečaj za damsko friziranje v Ljubljani. Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani opozarja brivske, frizerske obrtnike in pomočnike, da priredijo v Ljubljani trimesečni tečaj za damsko friziranje. Tečaj se prične v ponedeljek 16. februarja t. l. ter se bo vršil po trikrat na teden od 20. do 22. ure zvečer v prostorih meščanske šole v Ljubljani VII. (Spod. Siska). Poučevalo se bo praktično delo, razen tega pa predavalo tudi o brivsko-frizerski higijeni. Prijavitelj se je neposredno na Zavod PO Zbornice za TOI najkasneje do 10. februarja 1931. Pristojbina za obisk tečaja znaša 200 Din. Ker je prostora za največ 24 mest, se mojstri in pomočniki brivsko-frizerske stroke, ki bi se radi udeležili tečaja, opozarjajo, da pravočasno vpošljejo svoje prijave.

Iz trg. registra. Vpis: Triumph-Auto-Magneto — ing. Peter Kersič, zastopstvo in prodaja avtomobilov, nadomestnih delov in pribora, popravilnica in šoferska šola v Mariboru; Premogokopna zidružba »Belokrajina«, Črnomelj (zastop. firme: Venč, Julij in Niko Jakl); prok. Franc Cervinka, Franc Anders). Izpremembe: Iz trdnice Čeh in Gašpar v Mur. Soboti je izstopil družabnik Gašpar Josip; samoimetičnik je zdaj Čeh Franc, prok. ima Čeh Ana. Izbris: Zumer Josip, trgovina z vinom, žganjem in sadjevcem na deb., Celje (opust kupčije).

Vpisi v zadržni register: Kmetiska posojilnica v Celju, r. z. z. n. z. (načelnik dr. Anton Božič); Kmečka hranilnica in posojilnica v Gederovcih, r. z. z. n. z. (načelnik Gibičar Stefan).

Nabava pisarniške opreme za okrajna sodišča. Na ozemlju bivše kraljevine Srbije se je ustanovila cela vrsta okrajnih sodišč, ki se s pohištvom (pisalnimi mizami stoli, policami, omarami itd.) na novo opremiti. Za dobavo te opreme je razpisana pri ministru pravde ofertalna licitacija, ki se vrši dne 10. febr. 1931. V celoti gre za dobavo pohištva v približni vrednosti 2½ milijona Din. Pogoji za to licitacijo se dobe v ekonomatu ministrstva pravde.

Borza Denar

Devizni tečaji so ostali danes v glavnem neizpremenjeni. Promet je bil srednji, znatnejši le v devizi Newyork. Zaključene devize Berlin, Dunaj, Newyork in Prago je dala Narodna banka.

Ljubljana. (V oklepajih zaključni tečaj.) Amsterdam 2279 bl., Berlin 1345—1348 (1346.50), Bruselj 789.76 bl., Budimpešta 989.04 bl., Curih 1095.90 bl., Dunaj 794.67—797.67 (796.17), London 275.03 bl., Newyork 56.435—56.635 (56.535), Pariz 222, Praga 167.25—168.08 (167.68), Trst 296.33—296.50.

Zagreb. Amsterdam 2276—2282, Dunaj 794.67—797.67, Berlin 1345—1348, Bruselj 789.76 bl., Budimpešta 989.04 bl., London 274.63—275.43, Milan 295.4433—297.4433, Newyork kabel 56.545—56.745, ček 56.435—56.635, Pariz 222 bl., Praga 167.25—168.08, Curih 1094.40—1097.40, Kopenhagen 15.15 bl. — Skupni promet brez kompenzacij je znašal 8.632 milijonov Din.

Curih. Belgia 9.1270, Pariz 20.255, London 25.005, Newyork 516.90, Bruselj 72.05, Milan 27.05, Madrid 53.40, Amsterdam 207.90, Berlin 122.89, Dunaj 72.66, Stockholm 138.10, Kopenhagen 138.10, Sofija 3.7425, Praga 15.295, Varšava 57.925, Budimpešta 90.25, Atene 6.675, Carigrad 2.445, Bukarešta 3.0725, Heisingfors 13.

Vrednostni papirji

Na ljubljanski borzi je bila danes zaključena Kranjska industrijska po 811. Tečaj Kranjske industrijske je razmeroma stabilen. Na zagrebški borzi se je danes vojna škoda po večeršnjem znatnem nazadovanju precej uvrstila in je bilo prometa tako v promptnem blagu kakor tudi za februarjski termin. Dolarski papirji so bili vrstni in je bilo zaključeno 7% Blerovo posojilo po 80.50 in 80.75. Bančni papirji so ostali v glavnem neizpremenjeni, zaključki so bili v delnicah Jugo-banke po 78, Union-banka pa se je uvrstila na 192. Manj zanimanja izkazujejo industrijski papirji, od katerih je bil zaključek zabeležen samo v delnicah Drave po tečaju 235 in Slavkisa po 50. Uvrstila se je osješka Sečarana, slabjša pa je bila Trboveljska.

Ljubljana. 8% Bler. pos. 92.50 bl., 7% Bler. pos. 80.50 bl., Celjska 160 den., Ljublj. kred. 125 den., Praštediona 970 den., Kred. zavod 170—180, Veveče 128 den., Stavbna 40 den., Spil cement 350—400, Kranj. ind. zaklj. 311, Ruše 200—230.

Zagreb. Drž. pap. 7% inv. pos. 86—87.50, agrari 51 bl., vojna škoda ar. 415—416, kasa 415—416 (415), 1. 412.50 den., 2. 412.50—415, (412—413), 3. 412.50—413.50, srečke Rdeč. križa 48 bl., 8% Bler. pos. 91.50—92.50, 7% Bler. pos. 80—80.50 (80.50—80.75), 7% pos. Drž. hip. banke 79.875—80.375, 6% begl. obv. 67 bl. Bančne delnice: Ravn. gora 75 den., Hrvatska 50 den., Katoliška 36—38, Kredit. 125—129, Union 191.75—192.25 (192), Jugo 78—79 (78), Ljublj. kred. 125 den., Medjunarodna 67 den., Obrtna 36 den., Praštediona 975—980, Etno 135 den., Srbaka 190—193, Zemaljska 131—135, Industrijske delnice: Nar. sum. 25 den., Gutmann 130—137, Slavkisa 50—51 (50), Slavonija 200 den., Našice 975 bl., Danica 95 bl., Pivara Sar. 195 bl., Drava 235—237 (235), Sečarana Osjek 285—297.50, Nar. ml. 20 den., Osj. ljev. 230 den., Union 100 bl., Veveče 128 bl., Isis 40—46, Ragusea 377—390, Oceanija 230 bl., Jadran. plov. 550 den., Trboveljska 323—330.

Notacije državnih papirjev v inozemstvu: London: 7% Bler. pos. 79.25—80, Newyork: 8% Bler. pos. 91—92, 7% Bler. pos. 79.75—80.25, 7% pos. DHB 79—80.

Dunaj. Podon.-savsko-jadran. 90.65, Wiener Bankverein 16.50, Creditanstalt 46.80, Escompteg. 157.10, Union 23.75, Aussiger Chemische 140.75, Mundus 134.50, Alpine 17.70, Trboveljska 40, Kr. ind. 41.10, Leykam 2.75, Rima Murany 57.85.

Žitni trg

Položaj na žitnem trgu je ostal v glavnem skoro popolnoma neizpremenjen. Cene so ostale na večerajšnji višini. Prometa je bilo malo, ker je bil danes pravoslavni praznik in somborska in novosadska borza nista poslovali. Edino za koruzo je bila tendenca popuščajoca.

Zivina

Mariborski živinski sejem 27. januarja. Priganih je bilo 13 konjev, 16 bikov, 195 volov, 175 krav in 15 telet. Skupaj 414 repov. Debeli voli: 1 kg žive teže 7—8, poldebeli 6.15—6.75, plemeniti voli 4.50—5, klavne krave 5—5.50, krave klobasnice 2—3.25, molzne krave 4.25—5, breje krave 4.25—5, mlada živina 7—8.50, telčki 7—8. Prodanih je bilo 285 komadov, od teh v Avstrijo 27, v Italijo 85. Mesne cene: volovski meso 1 kg I. 18 do 20, II. 16—18, meso od bikov, krav in telci 18 do 24, telčke I. 22—35, II. 16—20, svinjsko sveže 14—24 Din.

Dunajski prašičji sejem. (Poročilo trdnice Ed. Saborsky & Co., Dunaj.) Na trg je bilo pripeljanih 11.814 pršutarjev in 2011 špeharjev, iz Jugoslavije 1101. Na kontumacijskem trgu je bilo 44 pršutarjev in 102 špeharja. Cene: špeharji najboljši 1.60, I. 1.58—1.58, II. 1.50—1.52, kmečki prašiči 1.40—1.55, najboljši 1.60, pršutarji 1.10—1.70. Tendence: špeharji so se podražili za 3 do 5 grošev, pršutarji pa za 10 grošev.

Proda se velika masivna jedilnica

iz trdega lesa dobro ohranjena, obstoječa iz: velike kredence, male kredence, omare za knjige, raztezne mize, 6 stolov, 2 kompl. zaves. in lestence.

Ogleda se lahko v sredo, četrtek in petek med 10. in 2. uro na Resljevi cesti 2, II. nadst., levo.

MALI OGLASI

Vaša drobna vrstica 1-80 Din ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši oglaš. 5 Din. Oglasi nad deset vrstic se računajo višje. Za odgovor znamko: Na vprašanja brez znamke ne odgovorjamo!

Službe iščejo

Pekovski pomočnik
srednje starosti, želi službe. Sposoben vsega dela pri pekarni. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Resen in delaven«.

Dekle

išče mesta k manjši družini na Gorenjskem in se želi priučiti kuhanja. Ponudbe je poslati na podružnico »Slovenca« Jesenice.

Službodobe

Izurjenega strugarja
(stroj. ključavničarja) preudarne z dokazljivo večletno prakso v obratovanju Diesel-motorja od najmanj 50 PS išče za takojšen nastop »Titan« d. d. v Kamniku. Obširne ponudbe je poslati takoj na omenjeni naslov.

Pouk

Čamernikova šoferska šola
Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto) Prva oblast. koncesionirana Prospekt zastoj. Pišite ponj!

Razno

6 letnega dečka
zdravega, močnega, od-dam za svojega. Naslov v upravi pod št. 877.

Stanovanja

Komfort. stanovanje
3, event. 4 sob s kopalnico in drugimi pritlikami se odda za februar ali marec. Ogleda se od 1 do 3 popoldne. Naslov v upravi lista pod št. 647.

Vnajem

Gostilno, kuhinjo
in turško kavarno pri kolodvoru dam na račun marljivemu gostilničarju z ženo; potreben kapital do 7000 Din. Ponudbe na lvo Vranešić, Sunja, Hrvatska.

Delavnica

na dvorišču pribl. 11 m² prostora, se na Mestnem trgu odda. — Dopise na »Slovenca« pod »Čista obrt«.

Gostilno

na Gorenjskem okoli Kranja, Tržiča itd. če mogoče s stanovanjem v zvezi v najem. Naslov pod št. 934

Posestva

Več parcel

pri D. M. v Polju ugodno naprodaj. — Naslov pove uprava lista pod št. 753.

Proda se

krasno stavbišče v bližini kolodvora Vižmarje-Sent Vid, na jako prometnem kraju. Pojasnila se dobe v restavraciji pri kolodvoru.

Gostilna in trgovina

s trafiklo in posestvom takoj na prodaj. Celrt ure od premogokopa. Lep izletniški promet. Ponudbe upravi »Slovenca« pod: »Hrastnik - Trbovlje«.

Kupimo

Staro železo

baker, medenino, svinec in vse druge stare kovine kupuje Stupica Franc, železnica v Ljubljani, Gosposvetska cesta 1.

Kupim

1 vagon svežega okroglega mecesnovega lesa. — Les mora biti prvovrsten dolžina 4—5 m, debelina od 20 do 30 cm. Cenjene ponudbe na: Petnik Drago, Brežice.

Otroški voziček

moderen, globok in na peresih, malo rabljen, se kupi takoj. Ponudbe na upravo lista pod št. 891.

Kupim plinske cevi

stare. Ivan Rabitsch, Dravograd.

Stroji

navadni ali avtomatski okrogli pletilni stroji na elekt. in pogon, dobro ohranjeni se kupijo. Ponudbe na upravo »Slov.« z navedbo cene pod št. 891 »Stroj za nogavice 156«.

Srebrne krone

staro zlato in srebro kupuje RAFINERIJA DRAGIH KOVIN - Ljubljana, Ilirska ulica 36, vhod z Vidovdanske ceste pri gostilni Možina.

Prodamo

Vino
ljutomersko, letnik 1930 18 hl, letnik 1928 12 hl na prodaj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 918

Volna, bombaž,

nogavice in pletenine v veliki izbiri pri Karl Prelog, Ljubljana, Židovska ulica 4 in Stari trg 12.

Drva

odpadki od parketov oddani v vsaki količini parna žaga Lavrenčič & Ko Ljubljana, Vošnjakova ul. 16, za gorenjskim kolodvorom

Prodajo se

dobro ohranjeni mizarski stroji z vso potrebno transmisijo. — Ogleda se pri Andreju Kregar, tvornica pohištva, št. Vidvižmarje 59.

Lepa jedilnica

skoraj nova, se prod. Balkan, Maribor, Aleksandrova c. 35. Istotam je na prodaj stara perzijska preproga 2½x3½ metra.

Pubasto perje

čisto čobano po 48 Din kg druga vrsta po 38 Din kg čisto bele gosne po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg Razpošiljam po poštnem povzetju L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82 Kemična čistilnica perja

Galoše in snežni čevlji

z znamko

„TRETORN“

sestoji iz najboljšega in najsolidnejšega materiala, tako da se odlikujejo v na večji trpežnosti. Zato ne kupujte nepoznanih fabrikatov, temveč le galoše in snežne čevlje z znamko TRETORN, ker je dokazano, da ni boljših.

Moderen politehnični zavod - Paris

20. letnik.

Otvoritev akademičnega leta 1931, dne 15. januarja. — Studij za inženirja »In Absentia« (studij doma) 2 leti (še v krajšem času za kandidate s posebno predizobrazbo). — Fakulteta: gradnja avtomobilov, aeroplanov, elektrarn, železobeton. — Centralna kufjava. — V francoskem ali nemškem jeziku. — Pravila in program: General-Sekretariat (Dept. L. S. 2) T. M. P. 38, rue Hallé, Paris (14-e).

Najboljše kupite

Nogavice, damske in moške rokavice, damsko in moško perilo Bengerjevo, puloverje, teivonike (vestje) žepne robce, kravate, ovratnike, srajce, šifone, glote, čipke, vezene gume, DMC perlice, ročne torbice, aktovke, dežnike, športne ter toalet, potrebščine le pri

JOSIP PETELINC - Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika, ob vodi

Zahvala

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so mojo, nad vse ljubljeno, nepozabno zlato mamico, gospo

Ano Suhadolc roj. Pour

upokojeno učiteljico

spremili na njeni zadnji poti v večnost in mi ob tej priliki izrazili najblažje sočutje nad mojo neotolajljivo bolečino, izrekam tem potom svojo najiskrenejšo zahvalo. Posebno dolžnost hvaležnosti občutim napram č. sestri Festini, ki je spremljala njeno dušo z molitvijo, preč. gg. duhovščini in darovalcem prekrasnega cvetja.

Maša zadržnica za duševni blagor predrage, blaže pokojnice se bo brala v frančiškanski cerkvi 29. t. m. ob 7 zjutraj.

Ilona Suhadolc.

Razpis

Krajevni šolski odbor Slatina-Radenci razpisuje oddajo opreme za novo štirirazredno osnovno šolo v vseh razredih in ostalih šolskih prostorih. Olfertne podlage se dobe vsak dan v občinski pisarni v Radencih.

Pravilno opremljene in zapečatenе ponudbe je vložiti do 28. febr. 1931 do 12 opoldne pri občinskem uradu v Radencih.

Krajevni šolski odbor si pridržuje pravico, oddati dela neglede na najnižjo ponudbo.

Krajevni šolski odbor Slatina-Radenci,
25. januarja 1931.

Predsednik: Zemljč.

Prva celotna izdaja I

Doktorja Franceta Prešerna

zbrano delo

Cena Din 40.—, eleg. vezana Din 55.—

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

Zahvala

Ob izgubi dobrega očeta in soproga, gospoda

Hrabaleka Vojteha

višjega veterinarskega svetnika

se zahvaljujemo najiskreneje vsem darovalcem vencev ter vsem tistim, ki so nas v težki izgubi tolažili.

Posebno zahvalo izrekamo č. o. kapucinu Stanislavu za tolažilne besede, uradništvu sreskega načelnictva v Celju ter vsem, ki so ga spremlili na njegovi poslednji poti.

Celje, dne 27. januarja 1931.

Rodbina Hrabalek.

Dražba automobila

Osební Fiat 505 se bo prodajal na prostovoljni javni dražbi v soboto, dne 31. t. m. ob pol 11 v notarski pisarni v Ribnici.

Po dolgi mukopolni bolezni je umrl vdan v božjo voljo, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v 77. letu starosti, gospod

Ivan Gantar

bivši uslužbenec M. P. Z.

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v sredo, dne 28. januarja 1931 ob pol 3 popoldne z Vidovdanske ceste 9 (Hiralnica), na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, 26. januarja 1931.

ZALUJOČI OSTALI

Zahvala

Za premnože dokaze iskrenega sočutja povodom prebridke in nenadomestljive izgube našega nepozabnega sina, brata, strica in svaka, gospoda

Josipa Šircelja

pešad. kapetana I. klase,

za poklonjeno prekrasno cvetje in za nad vse številno čaščeče spremstvo na njegovi zadnji poti tako v Ljubljani, kakor v Mokronogu, se vsem in vsakemu posebej prav iskreno zahvaljujemo.

V posebno dolžnost si štejeemo zahvaliti se v prvi vrsti gg. generalom: komandantu dravske divizije, pomočniku komandanta dravske divizije in komandantu artiljerijske brigade ter celokupnemu oficirskemu zboru za udeležbo pri pogrebu in poklonjene vence v zadnji pozdrav, komandantu vojnega okruha gosp. polkovniku Nediću za vso skrb in ljubeznivo naklonjenost, ki jo je izkazoval pokojnemu in nam v teh težkih urah, gosp. podpolkovniku Jorgoviću, ki se je v tako iskrenih besedah poslovlil od pokojnega druga, upravi voj. stal. bolnice in zdravniku g. dr. Žiganu, končno vojni glasbi in nje kapelniku za tolažbe polne žalostinke. Dalje se zahvaljujemo vsem mnogobrojnim prijateljem in znancem v Ljubljani, ki so izkazali pokojniku zadnjo čast in prijateljem vsem, ki so mu zapeli v slovo.

Enako se prav prirčno zahvaljujemo vsem udeležnikom pogreba v Mokronogu, predvsem č. duhovščini, uradništvu vseh oblasti, Sokolskemu društvu v Mokronogu, pevskemu zboru, orožništvu in financ. vsem številnim prijateljem in znancem-domačinom, prav posebno pa še oficirski deputaciji in gosp. polkovniku Andrejki, ki se je ob odprtem grobu tako iskreno in ljubeznivo poslovlil od našega dragega pokojnika.

Globoko žalujoča rodbina Šircelj v Mokronogu in ostalo sorodstvo.

Zahvala

Za mnogostranske izraze odkritosrčnega sožalja, ki smo jih prejeli ob nenadomestljivi izgubi naše ljube matere, tašče in stare matere, gospe

Hermine Kryl

vdove real. profesorja in posestnice

izrekamo tem potom vsem našo najprirčnejšo zahvalo. Posebej se zahvaljujemo vsem darovalcem lepega cvetja in vencev in končno vsem, ki so našo ljubo pokojnico tako številno spremlili na zadnji poti.

V Lutomeru, 27. januarja 1931.

ZALUJOČI OSTALI

Zahvala

Žalujoči nad izgubo našega predobrega očeta, starega očeta, tasta itd., gospoda

dr. Edvarda Šavnika

izrekamo vsem, ki so sočustvovali z njim v njega dolgi, težki bolezni in mu izkazovali svoje prijateljstvo, nam preosatlím pa v težkih urah njega smrti bili v pomoč in tolažbo, tem potom svojo globoko občuteno, presrčno zahvalo.

Ni nam mogoče navajati vsakega, kateremu velja naša zahvala, imenoma. Izrečena pa bodi tem potom vsem, prav vsem.

Ne moremo pa, da bi ne omenjali še posebej naše iskrene zahvale veleč. mestni duhovščini, veleč. g. vikarju dr. Jožetu Pogačniku za dušno pomoč, gg. zdravnikom, osobito g. dr. St. de Glerji za njega res prijateljsko, požrtvovalno pomoč. Nadalje se še iskreno zahvaljujemo za zadnje spremstvo gg. srezkemu načelniku in celokupnemu uradništvu, g. županu in obč. odboru, zastopniku zdrav. oddelka banske uprave, inšpektorju g. dr. E. Mayr-ju, zastopniku Zdravniške zbornice g. prof. dr. A. Zalokarju, šef-zdravniku drž. železnice dr. Jos. Tičarju, šef-zdravniku OUZD dr. I. Zajcu, prof. zboru gimnazije in dijaštvu, učiteljstvu in učencam dekl. osnovne šole, Gorenjski sokolski župi in sokolskim društvom iz Kranja, Škofje Loke, Tržica in Stražišča, Kranjski gasilski župi, gasilnim društvom iz Kranja in akad. društvu Triglav, vsem zastopnikom ostalih korporacij, vsem številnim prijateljem, meščanstvu, delavstvu, železničarjem in okoličanom.

Iskrena naša zahvala vsem, ki so obsuli krsto blagopokojnika s cvetjem ali v njega smislu naklonili darove dijaški kuhinji, Kranjski godbi in pevskima zboroma Narodne čitalnice in Prosvetnega društva dijaškega zbora gimnazije, in še posebej gg. govornikom, ki so se ob odprtem grobu v vznešenih besedah poslovlili od našega prebлага očeta.

Vsem in vsakemu naša iskrena hvala!

V Kranju, dne 26. januarja 1931.

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretresujočo vest, da je naš iskrenoljubljeni sin, oziroma oče, brat, stric in svak, gospod

Franc Grobelšek

veletrgovec in posestnik

v nedeljo, dne 25. januarja 1931 ob 20, podlegel posledicam auto nesreče.

Pogreb nepozabnega pokojnika se bo vršil v sredo, dne 28. januarja 1931 ob 15 iz kapele na mestno pokopališče v Pobrežju.

Sv. maša zadržnica bo darovana dne 29. januarja 1931 ob pol 9 v frančiškanski župni cerkvi.

Maribor, dne 27. januarja 1931.

Marija Grobelšek, mati. Franc Grobelšek, sin. Marija Grobelšek roj. Robič, sinaha. Avgust Grobelšek, brat. Marija Marini, tašča. Lena, Elizabeta in Ema Marini, svakinje. Josip, Franc, Friderik in Alfred Marini, svaki. Rodbina Julij Robič, Limbuš, rodbini Grundner in Jamšek, Poljčane — ter vsi ostali sorodniki.

Hans Dominik:

Moč treh

Roman iz leta 1955

94

Lord Horac ni povedal, kaj je mislil v tem hipu. Da tudi njemu pove ta edina beseda, to ime le vse preveč.

S trudno kretnjo je odkimal.

»Pustiva, Diana. Kaj pomaga prepri? Usoda se bo hitreje izpolnila, kakor nam je vsem ljubo.

Nazaj k namenu najinega razgovora. Dr. Glosin je pustil pri svojem odhodu svojo nečakinjo miss Jano Hartl samo v Londonu. Obljubil sem mu, da jo sprejmemo pri nas, dokler se ne vrne.

Mlado dekle je tu v hiši. Grem ponjo.«

* * *

Erik Truwor je premislil uspeh preiskave. Ledena gora je s svojo oporo padla poševno navzdol v vodo in se potem zopet oprla. Bilo je seveda tudi s pomočjo malega žaričnika lahko stopiti led in si napraviti izhod na plano.

Toda nahajali so se v stisnjenem ozračju. Zrak v ledeni votlini je bil stisnjen in imel dvakratni pritisk od navadnega. V njih pljuči se je visoki pritisk izenačil. Ako bi si naredili nenadoma prost izhod na prosto, bi jih moralo naglo zmanjšanje pritiska pomoriti. Stisnjeni zrak v njih notranjosti bi bil raztrgal njih pljuča, razcefral njih telesa.

Pa tudi počasno popuščanje zračnega pritiska ni nudilo nobene varnosti. Saj niso vedeli, do katere višine obdaja zunaj vodna gladina goro. Kako globoko se je bila pogreznila gora v staljeno jezero. Moglo bi se pripetiti, da doseže voda po izpustitvi zraka strop

najvišjega prostora. Potem bi se potopili ko miši v pasti.

Sredstvo, kako bi se izognili vsem tem težavam, je bil odkril Silvestrov duh.

»Goro moramo stajati. Celo trdno jedro mora odteči ko voda v globino. Le lahka zunanja lupina sme ostati. Lahki podi in stene, ki vzdrže lupino. Potem se bo dvignila, bo lahko plavala na vodi...«

Načrt je bil dober, le vprašanje, kako bi si preskrbeli zrak, je delalo težave. Ono malo zraka, kar ga je bilo zaprtega v hodnikih, ne bi zadostovalo, da napolnijo z njim celo notranjščino staljene gore.

Zato so morali previdno napeljati cevi z zunanjim svetom, morali so z vso težavo prnesti zračno črpalko iz napol preplavljenega rova in črpati od zunaj zrak, ko so začeli z velikim taljenjem, ko so tisoči ton vode tekli v globino in je orjaški ledenik dobival od ure do ure vedno bolj ohlapno obliko čebelnega satovja.

Čutili so pa tudi uspeh. Gora se je dvigala. Opazili so to po tem, da je prišla zopet v vodoravno lego in da je iz spodnjih preplavljenih hodnikov polagoma odtekala voda.

Delali so brez prestanka. Silvester je bil dan in noč na nogah. Očitki Erika Truworja so ga pekli hudo v sreu. Hotel je z naporom vse svoje moči popraviti, kar je bil pokvaril z neprevidnostjo, in je mislil, da zmore več, kakor pa je lahko prenesel njegov oslavljeni organizem.

Dokler se ni maščevala presiljena narava. Atma je priskočil, ko se je Silvester opotekel poleg žaričnika, s katerim je zasekal nove votline in celice v goro. Treba je bilo vse Indčeve umetnosti, da je osvežil pojemajoče srce utrujenega in da je spremenil težko nezavest v dobrodejno spanje.

Seveda je imel Silvester vzroka dovolj, da je hitel in se trudil. Goro so morali dvigniti in jo spraviti v končno lego, preden nastopi polarni mrz, preden ne prevleče tega tako nesrečno nastalega jezera zopet debela ledena skorja. Zakaj ako zamrzne jezero, je gora trdno priklenjena in vsi poskusi, da jo dvignejo, bi bili brezuspešni.

Končno se je posrečilo. V sto urah so izvršili delo. Sedaj je bilo treba čakati in potrpeti, dokler ne nastopi ono, česar so se prej bali. Šele ko je dvignjena gora primrznila, so lahko tvegali in prebili zunanjo steno, so smeli razbiti vrata te ogromne ječe. Računali so, da mora miniti najmanj še petdeset ur, preden bo nosil sveži led olajšano goro.

Muhasta usoda je podarila predsedniku-diktatorju še enkrat odlog. Vojna in vojno vpitje je še enkrat napolnilo svet. Od nesmiselne in smešne malenkosti je bilo odvisno, kako dolgo bo še trajala uničevalna borba dveh svetovnih držav. Samo od tega, kako naglo ali kako počasi se bo napravil v arktični ledeni pustinji na jezereu zmerne velikosti dosti močan led.

Petdeset ur, v katerih niso mogli prebivaleci gore ničesar drugega storiti, ko čakati brez dela. Odrezani od sveta, brez obvestila o tem, kaj se dogaja zunaj.

Atma je sedel ob Silvestrovi postelji. Prisilil ga je, da se je vdal blagodejnemu počitku, da je odpočil svoje ubogo, mučeno srce, ki je bilo še vedno nemirno in nepravilno v prsih.

Erik Truwor je bil sam, mučile so ga neprijetne misli, ki se jih ni mogel otresti.

Kaj se je zgodilo v dneh njihovega ujetništva? Ali so zadostovala prva svarila Moči, ali pa je vendarle izbruhnila vojna?

Nadžupnik Fr. S. Korošec 70 letnik

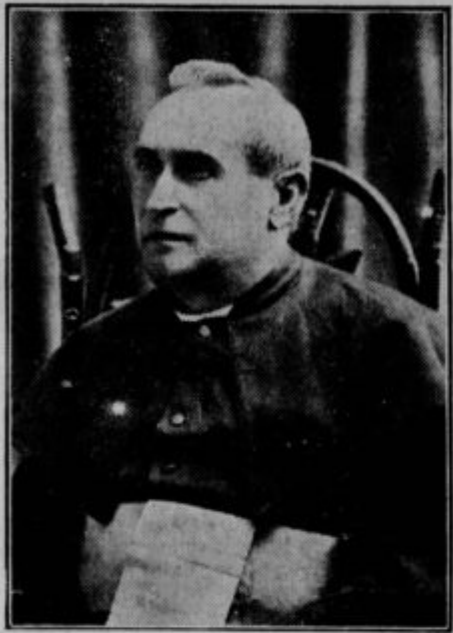
Jubilej odličnega duhovnika 1861—1931 — 27. jan.

Sv. Križ pri Rog. Slatini, 27. jan.

Pri Sv. Križu pri Rog. Slatini, v eni izmed najlepših in najprostornejših cerkva, kar so jih novejši čas postavili v lavantinski škofiji, se je danes, 27. januarja, opravila tiha zahvalna molitev in daritev za vse, kar je Bog v tej cerkvi in župniji storil po sedanjem nadžupniku Frančišku Sal. Korošcu.

Sedemdesetletnica njegovega rojstva (27. januarja 1861 pri Sv. Marku niže Ptuja), ki jo je hvaležnovdano praznoval, nam boji samo zaželjena prilika in povod, da se spomnimo velikega blagoslova božjega, ki ga je bilo deležno njegovo duhovno-pastirsko delo, zlasti v nadžupniji Sv. Križa.

Pred svojim prihodom v križevsko nadžupnijo je bil devet let kaplan na treh kaplanskih mestih:

pri Sv. Rupertu, pri Sv. Vidu in v Cirkovcch, odkoder je bil l. 1894 poklican za učnega prefekta v dijaško sementišče v Mariboru. Obenem mu je bilo poverjeno uredništvo »Slovenskega Gospodarja«, ki ga je v štirih letih dvignil do slovesa izbornega lista s krščansko socialno smerjo. Dijaškemu sementišču pa je ostal do danes velik prijatelj in izreden dobrotnik.

Dne 1. maja 1898 ga je slovesno vpeljal kot križevskega nadžupnika takratni stolni kanonik dr. Ivan Mlakar. To mesto zavzema sedaj Fr. S. Korošec, 39. v številu tamošnjih župnih upraviteljev, deseti z naslovom nadžupnika, drugi z naslovom konzistorijalca in edini, ki je dosegel in preselil tridesetletnico nadžupnijske pastirske službe.

Kdor je videl novo župno cerkev Sv. Križa pred prihodom Frančiška Korošca in kdor jo gleda danes, bo vedel presoditi, kaj velikega in lepega je storila ljubezen za lepoto hiše božje na tem svetem kraju. Novi oltarji, med katerimi gre prvenstvo umotvoru glavnemu oltarju; nove orgle, najboljše Jos. Brandlovo delo; novi kipi, med katerimi se odlikujeta kipa Srca Jezusovega in Marijinega; umetno slikana olna, katerih eno kaže med darovalci tudi ime škofa Jurija Strossmayerja; novi zvonovi, ki so ob njegovem župnikovanju že dvakrat novi. Vsa ta prelepa notranjščina cerkve je ovenčala s krono to veliko stavbo, kateri je Slomšek pol leta pred svojo smrtjo postavil temelj.

Ni manj srečnih rok ni imel nadžupnik Korošec na socialnem polju. Dekliška družba s številnimi članicami, Marijina družba z vrhmi družbenicami; Družba vednega čiščenja z apostolstvom; Mladeniška Marijina družba; Bralno društvo, ki se prenavlja; Društveni dom z mežnarjo; vse te naprave imenujejo Korošca ustanovitelja. Velikanski šod deklet rogaške dekanije v letu 1908; veličastna tridnevna euharistična kongresa na Dunaju leta 1912; slovesen spomin Slomškove petdesetletnice smrti v istem letu; proslava Konstantinovega jubileja 1913; vsakoletne duhovne vaje za Marijino družbo posebe in posebe za tretji red; misijonski in drugi duhovni dnevi in shodi kažejo Korošca za svojega buditelja in pospeševalca. Prišli na prvo nedeljo v mesecu k prvi sveti maši k Sv. Križu in boš videl, kako dolge vrste mož in mladeničev se zgrnejo ob obhajalni mizi; pridi, da boš slišal ognjevit besedo propovednika in ne boš verjel, da je to — sedemdesetletnik. To je duhovno očetovstvo, ki hrani svoje z nebeškim kruhom. In ubogi v nadžupniji vidijo v njem tudi svojega krušnega očeta.

Ako pomislimo, da se petdesetletni nadžupnik Sv. Križa v treh poletnih mesecih z ozirom na zdravilišče na Slatini vsako leto začasno pomnoži za kakih tritisoč prebivalcev, ako pomislimo na raznovrstnost in posebnost številnih gostov, duhovnih in drugih, ne smemo prezreti, kakšno mero gostoljubnosti in vljudnosti in veličjivosti mora imeti mož, ki zavzema mesto nadžupnika v Rog. Slatini.

V dokaz, da dijaško Frančiška Korošca vse tri in druge čednosti v obilni meri, ga je škof Strossmayer imenoval l. 1902 za svojega konzistorijalnega svetovalec. L. 1925 je postal konzistorijalec lavantinske škofije. Prav res; z isto nepristransko spoštivostjo, s katero pozdravlja svojega škofa dr. Andreja Karlina ali zagrebškega nadškofa dr. Antona Bauerja, z isto ljubeznivo vdanostjo sprejema nadžupnik Korošec vse duhovne sobrate, svoje in slatinske goste. Umevno je, da je harmonija med nadžupniškim in med zdraviliščno upravo kar najzadovoljivejša. Tako je vsak čes bilo, tako naj v blagor župniji in zdravilišču ostane!

Štirje njegovi neposredni predniki so bili zlatomašniki na svojem nadžupnijskem mestu. Ali ne bo to okolnost še toliko bolj poiskrenila naših želja, kolikor večje je naše pričakovanje, da čez štiri leta doseže in se preseže tudi nadžupnik Fr. S. Korošec izredno duhovsko čast in ime zlatomašnika, katero izredno mašniško čast in milost je lani v slovenski duhovščini prejel edini lavantinski vladika dr. Andrej Karlin.

Marija na Ptuiški gori in nje posebni častilec A. M. Slomšek naj Frančišku Korošcu, posebnemu častilcu obeh in našemu jubilaru podeli psalmistov blagoslov: Longitudine dierum replebo eum et ostendam illi salutare meum.

Volkovi napadli šolo

Split, 27. jan.

V vasi Cetina so se te dni pojavili volkovi, ki so naprej vdrli na dvorišče šole, ki stoji na samotni. Učitelje je silical kmete. Vsi skupaj so pričeli na volkove streljati iz pušk. Volkovi so se ustrašili in preplavali reko Cetino in se zgubili v gorah. Volkovi se pojavljajo navadno ponoči in tulijo okoli gospodarskih poslopj. Kmetje so vedno na straži. Mislijo, da so prišli volkovi iz Bosne, od koder jih je pregnal mraz in glad v toplejše kraje.

Tri srečne sestre — dedinje

stotisočev ali milijonov?

Marija Gorše

Višnja gora, 27. januarja 1931.

V vasi Gorenje Brezovo, občina Leskovec, toda še pod višnjegorskim zvonom, je hiša, kjer se pravi po domače »pri Pancarju«, pišejo pa se Kozlevčar. Je preprosta kmečka domačija, ki ni mogla preživeti vseh otrok. Zato se je pred mnogo leti Pancarjev Janez izselil v Ameriko, da bi mu Amerika dala tega, česar mu domačija ni mogla. Med tem so minevala leta, domači so mu vsi pomrli, ostale so mu le tri sestre Micka, Katra in Jera. Dve od teh sta se poročili, Marija, se danes piše Gorše in je pramožena v vasi Dragovšek na litijški strani. Jera je vzela pred leti malega posestnika Miho Brčana (znanega pod imenom Matičev Miha), v Spodnji Dragi (občina Draga) pri Višnji Gori. Katarina pa je ostala sama na svojem domu na Gorenjem Brezovem. Janez Kozlevčar pa je v Ameriki imel srečo in postal premožen. S sestro Marijo Gorše si je večkrat dopisoval. Imel je tam lepo premoženje in dobro mu je šlo.

Prišla pa je iz Amerike vest, da je Janez ali kakor se je v Ameriki nazival John, umrl. Sestri Mariji Gorše je bila izročena njegova zavarovalnina v znesku 40.000 Din. Toda pričakovati je bilo, da ne bo ostalo pri teh 40.000 Din, ker kakor rečeno, John je bil premožen mož. In res! Zupanstvo občine Draga je od okrajnega načelstva v Litiji dobilo naslednji dopis ameriškega konzulata v Zagrebu z dne 20. jan. t. l.:

Jera Brčan

Pismo od ameriškega konzulata

»Konzulatu je čast naprositi naslov, da sporoči, kdo so zakoniti dediči Johna Kozlevčarja, ki je umrl v Zedinjenih državah ameriških, zapustivši znatno premoženje v korist svojih zakonitih dedičev. Po dobljenih informacijah bi njegovi zakoniti dediči imele biti njegove sestre Marija Gorše, iz vasi Dragovšek, Katarina Kozlevčar iz vasi Gorenje Brezovo, pošta Višnja Gora in Jera Brčan iz Spodnje Drage, st. 16., pošta Stična. Če je kateri od zakonitih dedičev omenjenega Johna Kozlevčarja umrl, prosimo predložite konzulatu mrtvaški list tega rajnika, katerega overovite.

Obenem omenjamo, da je v smislu dopisa iz Zedinjenih držav naslov gori označenih oseb naslednji: Marija Gorše, vas Dragovšek, pošta Litija, Katarina Kozlevčar, vas Gornje Brezovo, pošta Višnja Gora, Jera Brčan, Spodnja Draga, št. 16 pošta Stična. Konzulat je mnenja, da so to ravno tisti kraji, kakor smo jih navedli v začetku pisma.

Podpis: Paul Bowerman, ameriški konzul.

Ta dopis je seveda spravil pokonci vse tri sestre in kajpada vse hribe. Dve sestri namreč, ki živita na višnjegorski strani, nista pravzaprav imeli pravega pojma o razmerah, ki so se jima

Katarina Kozlevčar

blizale. Bolje je bila informirana sestra Marija z litijske strani. Gospod župan Erjavec je na podlagi tega pisma obvestil sestri Jero in Katarino ter vse potrebno ukrenil, da se stvar pravilno uredi. Te dni so vse tri sestre prišle k županu, gospodu Jožetu Erjavcu, ki jih je fotografiral, overovil njihovo istovetnost, nakar so bile namenjene odpotovati v Zagreb.

Kolika je dediščina?

Kako velika je dediščina, ki jih čaka, ni moč reči. Kakor se govori, je denar naložen pri Sakserjevi banki v New Yorku in da je na obvestilnem pismu banke pisana številka 400.000. Ali gre za 400.000 Din, ali za 400.000 dolarjev, doslej ni znano. Sestra Marija Gorše pa je na županstvu izjavila, da zagotovo ve, da je brat imel premoženja za 400.000 ameriških dolarjev. Če bi dediščina znašala tudi samo 400.000 Din, bi to razmeroma siromašnim sestram in njihovim družinam bila nepopisna sreča, kajti vsaka bi v tem slučaju dobila čez 130.000 Din, kar je za preproste kmečke razmere dandanes vsega uvaževanja vreden denar. Če pa dediščina znaša 400.000 dolarjev, bi to v našem denarju pomenilo 22 milj. Din, s čemer bi sestre Micka, Jera in Katra postale najbogatejše ženske na Slovenskem. Potem bi zanje nastalo drugo težko in skrbipolno vprašanje, kako ta denar pravilno porabiti, da bo prinesel njim trem in njihovim družinam srečo in božji blagoslov.

Redukcija delavstva v Goričanah 80 delavcev odpuščenih

Ljubljana, 27. jan.

V tovarni v Goričanah je odpovedalo vodstvo na podlagi 14 dnevnega roka službo 80 delavcem in delavkam. Veliko jih je med njimi, ki so osi- veli v papirniški službi.

Vodstvo ni navedlo vzroka, zakaj je prišlo tako nenadoma redukcija. Sklicuje se je na ukaz generalnega ravnatelstva. Nekateri pa vedo povedati, da bo ta redukcija obveljala za vedno, ker bo vodstvo ustavilo stroj za ovojni papir, pri ka-

terem so zaposleni skoraj vsi reducirani delavci.

Vsekakor je to hud udarec za delavstvo, predvsem na tisto, ki so navezani le na svoj službež. Udarec je pa obuten tudi zaradi tega, ker je nepričakovan. V papirnicah sploh ni bilo govora o kakikrizi. Nasprotno. V vseh obratih so delali s polno paro in je bilo delavstvo zaposleno tudi čez ure. Prepričani smo, da ukrep vodstva ni trajnega značaja in da bodo odpušteni kmalu vpo- klicani. Zavedati se moramo vsi, da mora v se- danjih težkih časih vsak nekaj žrtvovati.

Velik zbor v Ljubljani?

Zagreb, 27. jan.

Današnja »Hrvatska Straža« prinaša pod naslovom »Velika seljaška skupština u Ljubljani« naslednjo vest, datirano iz Ljubljane, toda očitno po informacijah iz Beograda:

»Na velikonočni ponedeljek se bo v Ljubljani vršil velik kmečki zbor, ki ga bo priredila bivša kmetijska stranka.

Na zboru bo govoril bivši minister g. Pučelj, bivši narodni poslanec bivše SLS g. Franjo Žebot in g. Petovar (član bivše Sam. Dem. Stranke — op. ur.) Na skupščino bo prišel tudi g. Karlo Kovačević (bivši predsednik Radičevega kluba — op. ured.).

Ker nam ni znano, odkod ima Hrv. Straža te informacije, priobčujemo gornjo vest brez komentarja po dolžnosti kronistov (Op. ur.)

Šola za zaščitne sestre

Ljubljana, 7. jan.

Le malokdo ve, da je v Dečjem domu kra- ljice Marije za zaščitno mater in deca tudi šola za zaščitne sestre. In vendar se uči tam okrog 70 pridnih deklet za ta nadvse važen poklic za- ščitne sestre. Te sestre so važno pomožno oso- bje v socialni in zdravstveni službi in se izobra- zujejo v dveh smereh: v kurativni in preven- tivni medicini. Znanje, ki si ga učenke pridobe v treh letih intenzivnega teoretičnega in prak- tičnega študija, uporabijo kot zaščitne sestre v bolnišnicah, socialno-medicinskih ustanovah, pri prosveti in zaščiti ljudstva.

To svojo nalogo lahko izvršujejo kot notu- joče učiteljice v higijskih tečajih na deželi. Nadalje so kot sestre posestnice na domovih, v zdraviliščih za jetične, v dečjih domovih, di- spanzerjih za matere itd. hkrati učijo s prak- tičnimi zgledi kako je treba izvrševati zdrav- niška navedila. Mnogokrat so kot pomožne mo- či na šolskih poliklinikah in pri asanaciji na deželi. Da se pa za te najrazličnejše panose usposobijo, je potreben študij treh iz vseh omenjenih nanog. Po dovršenem študiju dose- žejo kvalifikacijo za namestitev kot državne uradnice II. kat. in dobe takoj ob nastopu službe mesečno plačo 1500 Din, prsto hrano in stanovanje.

Da pa zahtevajo tako važna mesta tudi veliko mero inteligence in znanja, dokazuje že dejstvo, da se nobena učenka ob vstopu v šolo definitivno ne sprejme. Vsaka mora prestati najprej poskusno dobo treh mesecev, v katerih mora predelati potrebni del tvarine, iz katerega jo izpraša ob zaključku na pripravljem iz- pitu komisija, ki iz njenih odgovorov odloči, če je učenka sposobna za sprejem v šolo. Hkra- ti se uče gospodinjstva in praktičnega dela v kuhinji. Izpit delajo učenke iz petih glavnih predmetov, katere poučujejo predstojniki in asistenti zavodov bolnišnic in njihovih oddel- kov, kolikor spadajo v zdravstveno stroko. Druge panoge, kot fiziko, kemijo itd., pa po- učujejo profesorji srednjih šol. Da se učen-

kam študij čim bolj olajša, skrbi že zavod sam, ki pazi na gojenke z vso skrbnostjo po svojih predstojnikih. Tu žive skoro prav tako, kakor v internatu. Njih življenje poteka skoro s samostansko rednostjo in zato je mogoče da pri pripravljalnih izpitih dosežejo tako lepe uspehe.

Tako je bilo lansko leto 1. septembra spre- jetih v pripravljalni trimesečni tečaj 32 novih učenk, od katerih sta le dve nonavljali rvi letnik. Na izpitih, ki so se vršili ves pretekli teden in zaključili večeraj, je napravilo izpit z nezadovoljivim uspehom le 6 učenk, dočim so bile vse druge sprejete definitivno v šolo. Da je uspeh tako lep, gre zasluga v glavnem rav- natelju šole in primariju Dečjega doma dr. B. Dragašu, ki z vso skrbnostjo in vestnostjo bdi nad napredkom učenk. Med učenkami je zna- no, da njegovemu očesu ne uide niti najmanjša neročnost ali nerednost in da ne gre drugače, kakor da se napravi vedno vse tako, kakor je treba.

Seveda je ta študij združen tudi s stroki. Tako stane pripravljalna doba okrog 2000 Din. Po pripravljalnem izpitu pa dobi učenka z ozi- rom na gmožno stanje, šolske uspehe in vedenje, lahko stipendijo, ki ji omogoča brezplačen študij, ali pa vsaj študij pri le polovičnih stroških.

Ker omogoča ta študij še razmeroma mla- demu dekletu važen in odgovoren položaj z lepo plačo, je jasno, da se za ta poklic kaže vedno večje zanimanje, tako, da je v šolo naval precej velik. Saj je potrebnih še mnogo zaščitnih sester in ako bi bile izučene, bi jih skoraj takoj lahko namestili okrog 200. Med učenkami so dekleta iz vseh slojev. Celo teke, ki imajo že gimnazijsko maturo ali po par se- mestrov filozofije, nekaj učiteljic itd. Prepri- čani smo, da bodo iz te šole še nadalje prihajale med narod moči, ki bodo z znanjem, ki so si ga pridobile v šoli, storile mnogo za narodno zdravje in higijeno, s čemer bodo vršile pre- lepo socialno nalogo.

Ogenj na Rakeu

Rakek, 26. jan.

V soboto zvečer kmalu po 11 je nenadoma zatulila tovarniška sirena trdke Zagar. Ugibanje je prekinil gasilski rog.

Ogenj je izbruhnil na podstrešju stanovanjske hiše, v kateri stanuje uradnik trdke Zagar. Ker stoji hiša tik velikega, z rezanim in suhim lesom napolnjenega skladišča, je grozila velika nevarnost, ako bi ognja v pravem času ne opazili in omejili. Kmalu so bili skupaj ljudje iz bližnje oko- lice in začeli gasiti. Med tem je tovarniški čuvaj alarmiral še gasilce, ki so bili kmalu na mestu z brzgalno in tudi ogenj kmalu pogasili. Neverjetno hitro so bili na mestu tudi firbi in začeli — ne pomagati gasiti — ampak kritizirati.

Kakor vedno, jim tudi ob tej priliki niso bili naši gasilci dovolj hitro na mestu in glasno so to izražali in razlagali, kako bi moralo biti. Gasilci pa pravijo, da je na Rakeu mnogo takih ljudi, ki znajo samo kritizirati in se gasilcev spominjajo le ob takih, za kritiko ugodnih prilikah, kadar bi bilo pa treba priskočiti na pomoč, re- cimo, da bi se pri njih oglašili z nabitralno polo...

Jubilej javnega delavca

Nas g. Jožef Erjavec praznuje 60 letnico.

Danes, dne 28. januarja, praznuje v krogu svoje številne družine svoj 60 letni rojstni dan g. Jožef Erjavec, župan občine Draga, ter doseda- nji čestni načelnik za sodni okraj Višnja gora.

Rojen je bil v prisojni vasi Podsmreka v bližini Višnje gore l. 1871 kakor sin srednjega posestnika. Obiskoval je ljudsko šolo v Višnji gori, kjer je še mladi, nadebudni šolarček kazal izredne talente, vendar ga starši iz strahu pred stroki niso poslali v šole. Zato je ostal na posestvu ter se lotil knjigovodske obrti in pozneje je postal eden najboljših podeželskih fotografov.

Leta 1902 se je oženil ter se začel udeleževati javnega življenja. Sprva je bil občinski od- bornik, pozneje 11. aprila 1911 je bil izvoljen za župana občine Draga, kateri načeluje še danes. Letos 11. aprila poteče 20 let, odkar vodi svojo občino z vso ljubeznijo in skrbnostjo.

Pozneje je postal načelnik cestnega odbora za okraj Višnja gora ter bil celih 17 let, t. j. do združitev z Litijo. V čast svojega načelovanja je zgradil 13 raznih cest, štirinajsta pa se sedaj gradi. Dalje je bil g. Erjavec član okraj. šolskega sveta v Litiji od l. 1913 do 1926. Sedaj je načelnik »Županske zveze« za višnjegorski sodni okraj, ter načelnik kmetijske nabavne in prodajalne zadruge za Višnja goro in okolice.

Leta 1920 je bil izvoljen za oblastnega po- slanca, kjer je dve leti agilno deloval, posebno kot načelnik odbora za javna dela, ter posvetil posebno skrb za odkup zagrebške elektrarne. — Lansko leto je potoval v Beograd v poklonitveni deputaciji za sodni okraj Višnja gora, ter lastnoročno izročil Nj. Vel. kralju Aleksandru fotografijo svojih 10 sinov, od katerih jih je pet že odslužilo kadetski rok, za kar mu je Nj. Vel. kralj vidno vzradoščen — osebno čestital.

Kljub častiti starosti 60 let je g. Erjavec še čil in delaven, mladeniško živahen, vder in do- sleden. — Ob tej priliki se spominimo njegove žene ge. Ivane, ki mu je v času njunega zakona po- vila 13 zdravih in krepih otrok, med katerimi je bila samo ena hčerka (ki pa je pred leti kakor triletno dete tragično umrla) ter jemala nase skrb za vzgojo otrok in napredek posestva radi preza- poslenosti svojega soproga.

G. župan Erjavec je eden onih mož, ki je povsod priljubljen, ki vsem pomaga, ki je vsem na razpolago, se za vse zanima, ki pa ni nikdar hodil po stranpotih. On je mož, ki je svojim načelom vsikdar ostal zvest, ki ni nikdar klonil pred nika- kimi vplivi. To je, posebno danes, lastnost, ki jo

Podmorski roparji

»Cesarske nemške pirate« imenuje sebe in svoje tovariše nemški korvetni kapitan Maks Valentiner, ki je v svetovni vojni poveljeval na podmornikih in torpediral 150 ladij raznih narodnosti. Svoje doživljaje opisuje v pravkar izišlih spominih pod naslovom: »Strah morja.«

Uničevalno delo podmornikov je bilo proti koncu vojne toliko, da je bila površina Sredozemskega morja pokrita z ladijskimi razbitinami in njihovimi tovari. Tako so plavali po vodi tudi številni sodi z vinom. Valentinerjevo moštvo se je skušalo okoristiti s plenom, toda vino je bilo vselej neužitno, ker ga je izkvarila morska voda.

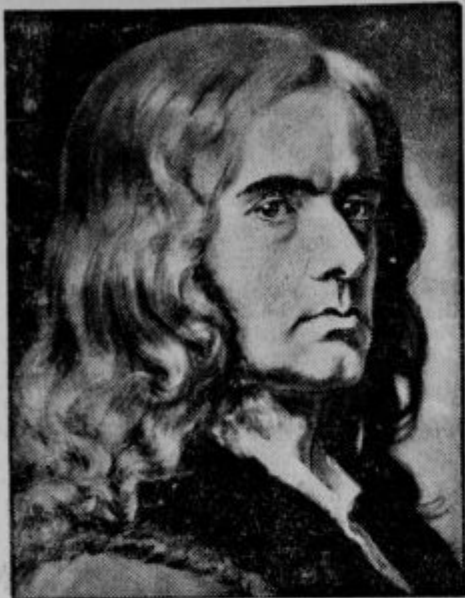
Zivljenje podmorskih roparjev samih pa tudi ni bilo lahko. Skoraj vsa posadka je polagoma težko obolela na živcih, en inženjer je popolnoma znorel in kmalu nato umrl v

lentinerjev »U 38« je le po čudnem naključju ušel podmorski bombi, ki mu jo je namenila neka ruska torpedovka. — Strašne ure je preživel Valentiner v valonskem zalivu, kjer je zašel s svojim podmornikom v mrežo ter ga je vrhu tega izdal kalcijev klorovec, ki se je dvigal na površino, avstrijski vojni ladji »Novara«, ki ji je poveljeval admiral Horthy. Kljub temu je »U 38« ušel pogubi.

Koliko podmornikov je Nemčija izgubila v vojni, Valentiner ne pove. Lahko pa si ustvarimo sodbo iz dejstva, da so samo plavajoče mreže ob flandrski obali uničile 84 nemških podmornikov. Nemške ladjedelnice so izgube hitro nadomeščale, saj so mogle vsak mesec zgraditi do 40 novih podmornikov.

Liberija obljubuje poboljšanje

Liberijski zastopnik v Zenevi Anton Sauter je pisмено obvestil generalnega tajnika Zveze narodov, da bo vpoštevala liberijska vlada vsa navodila mednarodnega raziskovalnega odbora in njim primerno izpremenila obstoječe socialne razmere. Žalibog republika nima zadosti denarja, da bi takoj za vselej ukinila sužnjost. Tudi v Liberiji se pozna mednarodna gospodarska kriza, ki je ponovno prekrizala vladne reforme, vendar se bo vlada potrudila, da polagoma ukine obstoječe grozovitosti in predvsem »glasno delavno dolžnost«. Angleški listi, ki pozdrav-

Adalbert Chamisso, veliki nemški pesnik, čegar rojstno 150 letnico obhaja svet dne 30. 1. m.

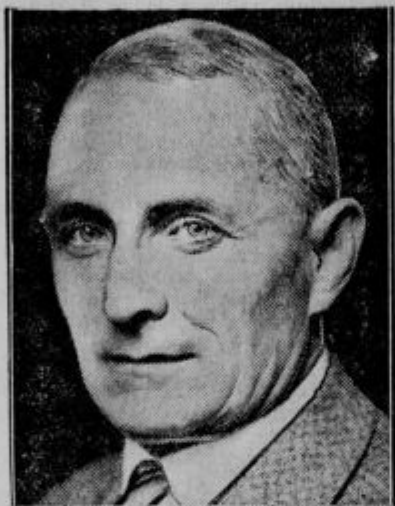
norišnici. Valentiner sam ni bil več sposoben hoditi, ko se je po 139 dneh vožnje na svojem zadnjem podmorniku izkrcal; vsak hip si je moral odpočiti in sesti. Bil je trhel kakor stotleten starec.

Ob vihnem morju je moral Valentiner s svojim vozilom mnogokrat tesno ob dno morja, da so našli vsaj malo pokoja. Ozračje na čolnu je bilo prenasršeno z izhlapevanjem petroleja, ki je služil kot kurivo. Ko so proti koncu vojne Američani iznašli silno občutljive aparate, ki so zaznamovali vsak podmorski šum in tako javili bližino vsakega podmornika, so morali na čolnih ustavit ventilatorje; vzdušje je tako postalo nezno.

Valentiner je po vrsti poveljeval trem podmornikom in je deloval tudi v Jadranskem morju. Potopil je tu s topovi — torpedi so bili drag »špase«, saj je stal vsak okroglo 30.000 mark — celo vrsto ladij, ki so obsegale skupno 75.000 ton. Nato je bil pozvan v Sredozemsko morje, kjer obramba še ni bila tako dobro organizirana kakor v Severnem morju. Tu je ujel pismo britanskega veleposlaništva v Gibraltarju, ki je navajalo progo, katere naj se drže ladje med Gibraltarjem in Malto, da uidejo nemških podmornikom. Valentiner se je takoj vrgel na označeno progo in strahovito gospodaril med ladjami. Na mnogih so se nahajali civilni potniki, kar Valentiner sicer obžaluje, a je mnenja, da se v vojni ni mogoče izogniti takim slučajem.

Nato se je zopet vrnil v Jadran, kjer so ga pred Kotorom opazile italijanske ladje in ga torpedirale, tako da je le po srečnem slučaju ušel pogubi. O avstro-ogrski mornarici pravi, da je bila vzorna, le žal da je imela na vodilnih mestih same stare ljudi.

Obramba proti nemškim podmorskim čolnom se je vedno bolj izpopolnovala in so plačevali tudi le-ti težke žrtve. Mreže in vodljive bombe so bili strašni sovražniki; nad sto nemških podmornikov je tako poržlo morje. Izborno so delovale ruske ladje v Črnem morju, ki so bile sijajno oborožene in so streljale z nezmotljivo gotovostjo. Va-

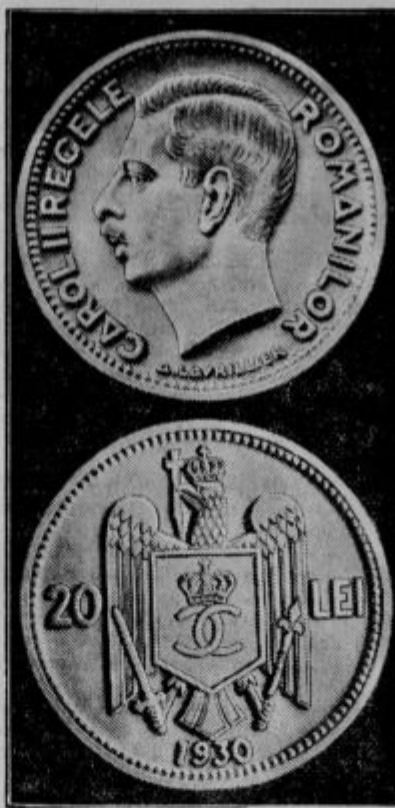

Prof. Julius Jordan, berlinski sinolog, ki je imenovan ravnateljem na oddelku za starine v Bagdadu.

ljajo to pismo kot uspeh Zveze narodov, pripominjajo, da je vlada največ kriva obstoječih razmer, ki spominjajo na grozote iz »Stric Tomove koč«. Oproščeni sužnji kot trinogi svojih lastnih, poprej prostih rojakov so res nezasišani pojav. Toda vlada je redno oskrbela lastnikom in najemnikom industrijskih nasadov »potrebne delovne moči«, ker je bil to predpogoj za redno plačevanje davkov. Vlada je razglasila »delavno dolžnost«. Dovolila je sicer odkup, a ta znaša n. pr. do 5 funtov šterlingov pri mladem dekletu. Kje bi jih vzela? Sorodniki in sovaščani odgnanih delavcev navadno niso niti poznali te odredbe. Vladni komisarji ali celo vojaštvo so navadno mučili in pretepali črne glavarje in svetovalce po vaseh, da bi dobili potrebno število sužnjev. Nekoč je vojaštvo celo zažgalo večje naselbino Gianoto, jo obkolilo, dokler ni pogorela, in potem odpeljala v sužnjost vse prebivalstvo. Ostali so sredi pragozda samo osemstari in majhni otroci, ki so morali od lakote umreti. Nekoč je bil s črnimi glavarji vred bičan, zvezan in vržen v prazen vodnjak tudi protestantovski misijonar Noah, ki je branil zamorec. Vaščani so morali zbrati veliko vsoto 100 funtov šterlingov, da bi mu rešili življenje. Zanimivo je, da so imenovale Zedinjene države za novega poslanika v Liberiji jako bogatega zamorca Charlesa Mitchellla, ki je tekom 25 let predaval na charlestoneški univerzi.

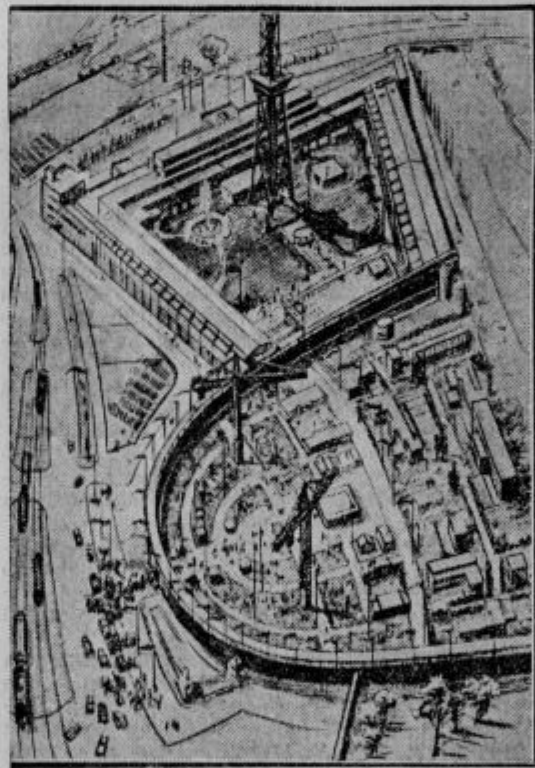
Oguzenik Slamet na Javi, ki zopet katastrofalno deluje ter je porušil na stotine hiš domačega prebivalstva.

Novi remunski novci — podoba kralja Karola II.

Nasip proti sibirskim vetrovom

Severni japonski toki imajo zelo mrzlo podnebje, ker velik del leta vejajo nad njimi ledeni sibirski vetrovi. Sedaj je eden najodličnejših japonskih inženjerjev sprožil načrt, po katerem bi se ti otoki zavarovali pred sibirskimi vetrovi. Po njegovi zamisli bi se na najožjem mestu poluotoka Sahalina, do katerega južnega dela ima Japonska pravico, zgradil mogočen nasip, ki bi branil sibirskim vetrovom prehod na Japonsko, obenem pa bi pred njimi zavaroval tudi južno Sibirijo. Te pokrajine bi imele potem samo južne vetrove in zaradi tega skoraj tropično podnebje; od severa prihajajoče vetrove pa bi umetni nasip odbil in potisnil proti notranji Sibiriji. Nasip bi seveda stal veliko denarja, a koristi bi bile za Japonsko in Rusijo nepregledne; zato naj bi stroške nosili obe državi. Japonski inženjer je svoj načrt že predložil sovjetski vladi.

Nemška stavbena razstava 1931 v Berlinu, ki jo odpirajo v začetku maja. Razstava bo podala vse, kar danes v stavbarstvu je in kar so šele sanje in bo ena najvažnejših prireditve svoje vrste. Na razstavi bo sodelovalo 20 držav; odprta bo tri mesece.

Zemlja v brazdah

Koliko obdelane zemlje je na svetu? Na to vprašanje odgovarja letopis mednarodnega agrarnega urada za l. 1929.—30. Na prvem mestu sta Ogrsko in Dansko, ki orjeta 60% vse svoje površine; Nemčija, Belgija, Francija, Italija, Poljska, Romunija, Češkoslovaška itd. obdelujejo 47 do 40% svoje zemlje; Bolgarija, Španija, Holandska, Jugoslavija itd. obdeluje manj nego 40% svoje površine. Najmanj obdelane zemlje imajo nordijske dežele; najmanjšo kvoto izkazuje Norveška — 2,5%. Velika Britanija in severna Irska imata 56,6 oziroma 52,8% pašnikov, Švica 40,2, Avstrija 27,7, Norveška ima 96,8% gozdov in nerodovitnega sveta. V Ameriki jo še zelo malo obdelane zemlje. Na prvem mestu so Združene države z 18,4%. Nasprotno se pa azijska kvota bliža evropskim številkam. Gora Japonska obdeluje vsekakor samo 17. del svojega ozemlja. Zato pa izkazuje razne indijske pokrajine visoke številke obdelane zemlje. — Zelo malo obdelane zemlje imata Afrika in Avstralija. Le v Tunisu je obdelane 23,4% površine. — Katerih sadežev se prideluje največ na svetu? Prvo mesto zavzema skromni krompir: 2059 milijonov kvintalov. Potem sledita koruza s 1128 milijonov kvintalov in pšenica s 1119 milijoni stoti. Čaja so pridelali 435,7 milijona kilogramov in 466 milijonov kilogramov svilenih mešičkov. — Poprečni pridelek žita je znašal na vsem svetu 10,1 kvintala na hektar (v letih 1909. do 1914. je znašal 9,4 met. stote na hektar).

Kulturni obzornik

Pismo iz Beograda

Leto 1930 je za nami. Retrospektivni pregledi, primerjanja, obračuni, zaključki vseh vrst in vseh sklepanja v bodočnost so v navadi ob podobnih prilikah. Jaz sem se odločil, da danes v nekaj desetvrstičnem članku razvijem par misli in ugotovim nekaj opažanj, ki se mi vsiljujejo ob pogledu na srbohrvaško književno produkcijo v preteklem letu. Med njimi bo tudi nekaj splošnih pripomb.

Morda je najvidnejši pojav, ki ga človek opazi ob pogledu na lanske leto srbohrvaško književno produkcijo, baš konsolidacija v krogih književnikov, pomirljivost in umerjenost med posameznimi frakcijami in skoraj nerazumljiva toleranost, ki sledi iz obeh. Leto 1930 je vogelni kamen nove srbohrvaške književnosti in istočasno mejnik med staro in novo šolo. Dočim so bila nekatera prejšnja leta polna polemik, viharov in dolgih razburjanj, ostrih napadov in še drznejših branitev med starimi in mladimi, moram podčrtati dejstvo, da so na koncu tretjega desetletja našega stoletja stari docela umolkili in se celo branijo ne več, mladi pa so se pripravili za smel pohod v četrto desetletje, ki bo izrazil njihovo. Zadnje barikade so padle. Brata Popovića sta umolknila. Marko Car je v poslednjih dihih in mu umetno pomlajevanje (kritikac) ne bo nič pomagalo. Književna generacija, ki je nastopila pred svetovnim pokoljem in bila tudi priznana pred njim, umira in njen sloves je iz dneva v dan medleši. Nastopila so nova imena z novimi zvoki, ki so si že močno ugodila pot in napravila dostop do občinstva. To so: Miloš Crnjanski, Miroslav Krleža, Todor Manojlović, Veljko Petrović, Rade Drina, Novak Simić, Hamza Humo, Avgust Cesarec, Borivoj Jevtić itd. Cela vrsta jih je, ki so na pohodu, ki osvajajo. Ob tej priliki omenjam, da je n. pr. Srpska književna zadruga, ki je bila pred nekaj leti popolnoma v rokah starih, v zadnjem letu v ostrem loku obrnila krmilo in Miloša Crnjanskega kot predstavnika mladih odlikovala z najvišjim moralnim srbskim književnim odlikovanjem (materijalno je vsota namreč skrajno nizka). Vse starejše književne ustanove vidno popuščajo napram mlajšim in jih sprejemajo v krog svojih sodelavcev in idejnih nosilcev.

Drugi važen pojav preteklega leta je zlitje srbske in hrvaške književnosti, medsebojno prepletanje, stalna književna gostovanja (potom revij in časopisov namreč) in prosperiranje čnega književnega imena, ene osebnosti na obeh straneh. Hvalevredno je dejstvo, da so posamezni književniki na eni strani in najuglednejši založniki na drugi strani uvideli potrebo, da nastopijo izven svoje ožje domovine. To s knjigami in v revijah. Tako skoraj vse belgajske revije brez izjeme prinašajo dela hrvaških pisateljev in pesnikov, in obratno. (Nekateri književni mesečniki se celo prizadevajo za čim ožje stike s slovensko književnostjo.) Knjige v cirilici propevajo med ljudmi, ki je do nedavna niso niti poznali in nekaj književnih podjetij v Srbiji, v prvi vrsti v Beogradu, izdaja izključno v latinici tiskane knjige (n. pr. Nolit). Važen korak na tem polju je tudi prihod Miroslava Krleže v Beograd. Ko sem pred par dnevi slučajno obiskal g. Gezo Hohna, sem našel pri njem na g. Krležo in »Glasnikovega« urednika g. Bogdanovića. Slo je za izdajo na/nove/ših del Miroslava Krleže v Beogradu in v cirilici. Pri pomniti moram, da je bil Krleža doslej med Srbi in cirilskimi čitatelji zelo slabo znan. Zda bo g. Kohn, ki je danes naš najvplivnejši založnik in ki je v zadnjih letih izredno mnogo dosegel za ublažitev med Zagrebom in Beogradom in za medsebojni kontakt, izdal knjigo Krleževih pesmi, ki so nastale zadnje jesen in nov roman s socialnim ozadjem.

Kot tretjo karakteristično potezo v književni produkciji zadnjega leta bi omenil gostobesednost. Ne gostobesednost v onem vsakdanjem pomenu, ampak v čisto literarnem. Srbi in Hrvati so namreč po prebivalstvu in zato tudi po književnih odjemalcih daleč številnejši od nas Slovencev. Prav radi tega pa se je pri njih razvila čudna metoda: da namreč založniki tiskajo vse mogoče manuskripte in da v literarni areni nastopajo ljudje, ki tam nima nobenega posla in ki so več ko laiki v njej. V tem povleču se na mnogih mestih in v mnogih konkretnih slučajih striktno strinjam z izjavami g. Tina Ulevića, ki je pred nekaj dnevi objavil drobno, a zelo ostro in polemično brošuro z naslovom: Nedjela maloljetnih (Sarajevo), v kateri prihaja do tragičnih življenjskih ugotovitev in na prvem mestu obsoja početja in arizvem današnje srbohrvaške mladine, njeno nesamostojnost, sovražstvo do dela, lenoba in njeno vsiljivo in importirano stoprocentno modernost. V minulemu letu je namreč izšel kup pesniških zbirk z nekaj deset strani, ki naznačajo izgledajo ko šolski zvezki ljudskošolskih otrok, a znotraj v književnem pogledu niso nič boljši.

Med mnogoštevilno izvirno produkcijo bi kot vrednejše omenil naslednje knjige:

V pesmi Drančev »Bankete«, ki je po nekaj mesecih dočel drugo izdajo, in »Moderno češko liriko« (izdal S. B. Cvijanović), ki jo je priredil Jovan Kršić. Zagreb in sploh vse zapadni del je bil pesniško mrtev in ni produciral niti ene pomembnejše pesniške zbirke.

Proza je daleč močnejše zastopana in tudi vitalnejša ter ima v našem času mnogo več izgledov za uspeh ko pesem. Od pomembnejših proznih del bi navedel Bartulovićev roman »Na prelomu«, Tomašević roman »Salon milostive Klee«, »Karadžordja« Stojana Živadinovića, celo vrsto potpisanih knjig, katerih je bilo zadnje leto zelo bogato (Miloš Crnjanski »Ljubav u Toskani« in pravkar »Knjiga o Nemačkoje«, Rasto Petrović »Afrika«, Grigorije Božović, ki je izdal nekaj knjig južnosrbskega folkloru itd.).

V dramski produkciji bi omenil Manojlovićevega »Centrifugalnega igrača«, Nušićev »Predgovor« in Nikolajevićev »Preko mrtvih«.

Od kritično-znanstvenih del imajo sledeča večjo vrednost: »Vlada Aleksandra Obrenovića«, 2 knjigi (Slobodan Jovanović), »Stari i mladi« (Milan V. Bogdanović), »Stvaranje zajedničke države Srba, Hrvata i Slovenaca«, v Srpski knj. zadrugi, tri knjige (Jovan M. Jovanović), »Križa parlamentarizma« (dr. Uroš Krulj), »Istorija Jugoslavije«, ki je v tisku (Vladimir Corović), »Filozofski fragmenti«, druga knjiga (dr. Ksenija Atanasijević), »Sveslavenski zbornik« (izdala Zajednica slavenskih društava v Zagrebu) itd.

Prevodništvo je precej cvetelo. Zastopana so sledeča zvočnejša imena: Cankar, Finžgar, Dante, Papini, Babel, Mann Th., Katajev, Reymont, Keller G., S. Lewis, Maupassant, Glatkov, London, Undset in še Nemca Werfel in Kellermann.

Najaktivnejša založništva bi bila: Narodna prosveta, G. Kohn, Narodna knjižnica, Kugli, Nolit, Srpska književna zadruga, Socijalna misao, S. B. Cvijanović, Humanistična biblioteka, Biblioteka savremenih pisaca, Narodno delo, Svetlost, Binoza, Matia Hrvatska itd.

Beograd, 26. jan. 1931.

Tone Potokar.